

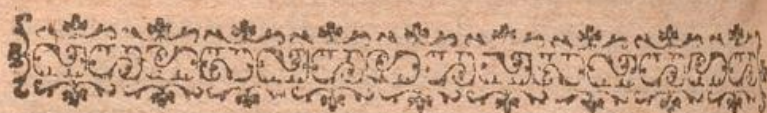

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Avstriæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67721](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67721)

cupierunt; ille ædis ipsius molem, ædiculas alijs, variaque desuper ornamenta destinarent, quo in genere ceteris omnibus, vt dignitate, sic munificētia, illustrissima Ducis Lotharingę domus, prestitit, quæ tantam hac æde locupletanda studiorū coniunctionem ostendit, vt omnes inibi suæ liberalitatis voluerint extare monumentum.

P R O V I N C I A
A V S T R I Æ.

CO N S T A T hæc Prouincia Socijs triginta nouē supra quadringentos, distributis in sedes viginti tres, nempe in tredecim Collegia, quinque Residentias & totidem Missiones. Sacerdotes sunt octoginta quinque, Nouitij quinquaginta. Magistrorum & Coadiutorum certus numerus iniri non potuit: quod in singulis Collegijs non exprimeretur. In Collegio Viennensi fuerunt quadraginta nouem; in Gracensi octoginta nouem; in Pragensi quadraginta; in Olomucensi triginta duo; in Selliensi vnus & viginti; in Crumlouienti sexdecim; in Commorouienti vnde viginti; in Nouodomensi viginti sex; in Labacensi duodeviginti; in Glacensi tredecim; in Clangenfurteni octo; in domo probationis Brunensi quinquaginta septem. In Residentia sancti Bernardi sex; in Thurociensi tredecim; in Millestadiensi quinque; in Lincensi tres. In Missionē vero Iudenburgensi tres; in Soouariensi & Lifcana vnus; in Cassouienti quatuor; in Leuchouienti

viensi duo; in Teplana vnus; in Transilvania demum, duplici Collegio Claudiopolitano & Albano, vnicaque Residencia Varadinensi, tredecim. Vita functi duodecim; admissi in Societatem viginti tres.

COLLEGIVM VIEN- NENSE.

NOMINA in hoc Collegio, Societati dederunt sex. Vita excefferunt, Pater vnus, Coadiutores duo. Patri nomen Ioannes Limander, coadiutor spiritualis formatus. Erat annorum quadraginta septem, quorum viginti duos in Societate laudabiliter posuit, gradum suum in studio virtutis officijsque erga Collegia & proximos egregiè exhibuit, ea prudentia & charitate, vt domestici externique ereptum doluerint. Morbis, quibus subinde exercebatur, vltimis diebus ingrauescentibus, ad Domini Aduentum maiorem etiam se studio comparauit, tempus prope esse subinde repetens. Iubileo igitur à S. D. N. proxime Societati concessio, in hoc Collegio publicato, & festiuitate sanctorum omnium pro illo consequendo destinata, post aliquot dierum collectionem, Rectorem adiit, explicauitque ad præstitutam diem se non victurum: rogare propterea diem viciniorem sibi assignari, quem facile impetrauit, sicque cum plenaria hac condonatione omnibus sacramentis munitus, feliciter die Apostolorum Simonis & Iudæ, animam creatori reddidit. Coadiutorum vni Ioannes Bader nomen fuit. Annum ætatis agebat quinquagesimum

quatuor in laboribus Societatis insumpsit. Horum præmium quinta Maij est consecutus. Alter coadiutor Gorgius Speiss annos vitæ quadraginta septem numerabat, ex quibus quatuordecim diuino seruitio in Societate impendit. Animi candore, vitæ innocentia fuit singulari, laborum amans, quos magna charitate & vltro quæsitos sustinuit. Confessiones de tota pœnitentium vita excepit circiter octingentæ. Paschali tempore ad quatuor millia Eucharistia apud nos refecti. Septuagenaria mulier, quæ post Lutheri tempora nunquam nostro ritu confessâ fuerat (quod tamé prius puellula sub imperio parentum degens factitarat) non vulgari tandem religionis sensu, summo suo solatio expiata, sacræ synaxi interfuit. Iuuenis quoque fictæ religionis, violatæque per hypocrisis pœnitentiæ pœnas dedit. Hic quamuis & hæresi & moribus perditus, tamen à quodâ Orthodoxo, indiuiduo sibi comite, à parentum domo abductus, diuersa Catholicorum loca oberrabat, & in gratiam sui illius comitis suam hæresim egregie occulebat, Catholicum sese in confitendo, ac sacrosanctum corpus percipiendo, venditabat. Aderat ieiunij dies, & bonus iste abstemius commilitoni alijsque contubernalibus hypocrisis fucos impositurus, mensæ assidens, cibis vetitis interdictum sibi omnino volebat: sed, vt omnes fictionum cuniculi in propatulum aliquando erumpunt, ecce dum cibo minus iucundo vescitur, nescio quo impatientiæ turbine in transuersum abreptus, irascitur, frendet, scutellam è mensâ cum eo, quod supererat edulij, inuadit, sequere eam diabolo muneris loco in ineuntis anni xennium traditurum deierans exurgit, abit è triclinio,

nio, & vix limine pedem extulerat, mox niger ei
 coniuua, ignotus, horridus occurrit, circumcur-
 fat, & quod adolescens oblaturum sese confirma-
 rat, cum terriculamentis efflagitat; quo terrore
 miser percitus fuerit, coniecturæ sit locus. Id ta-
 men emolumentum ex ficta nuper religione ad con-
 sternatum in illo discrimine redundauit: quod
 quam sæpe sacrilegio vsurparat crucem recorda-
 tus, ea se strenue consignarit, & in momento
 ingratum illum exactorem importunumque ho-
 spitem in tenues auras profligarit. Quæ res, quod
 par erat, abiurandæ hæreseos incentiuum iuueni
 præbuit, simul & ad personam deponendam, &
 ad synceram confessionem instituendam calcar
 impressit. Ad milites etiam in æstiuis hærentes
 piæ pœnitentiæ fructus emanauit. Et quidem sa-
 cramentorum fructus ab anima ipsa ad hominis
 quoque exterioris salutem nonnunquam dima-
 nauit. Aliquot enim cū morte prope decertantes,
 sacra exomologesi acceptam spiritus sanitatem,
 subito & in ipsis corporibus expulsionem morbo-
 rum persenserunt. Insignis in hoc genere adolescens
 Turca, qui peruicacissimus Alchorani sectator,
 adduci eo nunquam potuerat, vt Mahometo va-
 lesaceret, donec infirmitate grauissima percussus,
 & fere animam agens, per quendam è nostris ad-
 monitus, tractus, conuersus, ad Christianorum
 castra transitionem se facturum decreuit: quod
 salutis transfugium, corporis salus paullo post est
 consecuta. Eodem exitu cum alio actum, qui ex
 morbo, quem Hungaricum vocant, lectulo con-
 fixus, fidem, quam ignorabat, amplexus, post
 peccatorum confessionem reualuit. Superstitio-
 nes rescissæ, quibus vani homines inani reperien-
 dorum

dorum thesaurorum spe circumretiti erant. Ex prostibulis ad pudicitiae frugem personae aliquot vindicatae: aliae, quae ex castitatis arce praecipitium meditabantur, abdicato constanter incontinentiae proposito, in gradu honestatis sunt confirmatae: quaedam militibus raptoribus subducta ad frugem sese collegit. Afflictae praeterea personae, quas ad restim desperatio, peccata, res familiares, daemon prope adegerant, ad constantiam animi Christiano homine digna sacramentis perceptis, magno suo bono erectae, laqueis se desperationis feliciter extricarunt. Nonnulli, qui apud Turcas, ob infractum in Catholicismo propositum, durissima quaeque perpessi fuerant, cum euassent, nostris in spiritu ac corpore opitulantibus, non minimum releuati discesserunt. Praeter alias illustriores personas, quas reliquis ad resipiscendum facem praelaturas arbitramur, centum circiter ac viginti se Orthodoxis adiunxerunt. Omnes cuiusdam oppidi ciues, & alibi plures de Senatoribus, item septemdecim personae nostrorum concionibus priuatique colloquijs permotae, repudiato Calicis vsu, vnica specie contentae fuerunt. Turcica aliquot mancipia, veram qua nos Christus Dominus donauit, libertatem inuenerunt, & post congruam Catechesin, vndis salutaribus, magna omnium ordinum voluptate concursuque, lustrata sunt. B. P. N. Ignatij cultum non mediocriter promouerunt quatuor personae, nobilitate caeterisque fortunae ornamentis bene conspicuae, quae ex varijs ac periculosis infirmitatibus decumbentes, votis sanctae illius memoriae rite nuncupatis, & persolutis, conualuere, & constanti sanitate adhuc vsae, diuinum Ignatii beneficium luculento
gratitudinis

gratitudinis officio magnifice deprædicant. Serenissimus Archidux Austriae Matthias luculenta suæ in nostrum ordinem benevolentia non semel aperuit indicia: partim dum solemnem supplicationem actionemq; de more in Octava Corporis Christi domi nostræ habitam illustravit; partim dum hortum Collegij suburbanum cum aulico comitatu, alio die accessit. Cùm enim in domicilio eius horti tam pro relaxatione Collegialium, diebus vacationum; quam pro refugio, tempore infectionis, satis commode præterito biennio extructi sacellum ad prædictos fines peropportunum præterita æstate in memoriam S. Matthiæ Apostoli rite consecratum esset, idem Archidux Matthias, (cuius liberalitate & largitione magna ex parte ædificium illud perfectum est,) sanctum Apostolum nomine cultuque sibi adlectum, in nouo hoc illius oratorio, cultu prosequi, propitiumque sibi reddere volens; destinata die hortum, cum aulicorum turba, ingressus, primoque aditu, hortensi dramate salutatus, ad domicilium in medio horti poetica inuentione & applausu deductus, sacellum recta petiit, sacroque Musicis choris celebrato interfuit: quo peracto hortum, comitante R. P. Rectore obiuit, domum lustravit, & in loco refectionis epulum suum Archiducale habuit; aulicis quoque suis, nostrisque omnibus, variis mensis per hortum dispositis, prandium exhibuit. Post quod, musica per hortum hinc inde instructa recreatus, actione de S. Matthiæ electione, functione, & martyrio, theatro in horto erecto, exhibitam spectauit. Ad hortum deinde Conuictorum ei contiguum accedens, in eodem denuo à Conuictoribus carmine

salutatus; ad vesperam à nobis digressus est, cunctaque sibi placuisse adiectis gratiis significavit. Turris templi Collegij, quæ ob terræ motû olim deposita fuerat, denuo extructa, post triennij fere laborem perfecta est eleganti forma. Ima quoque pars templi in choro, pavimento pereleganti, exposito albo lapide, cuiusdam è B. Virginis Sodalitio liberalitate exornata est.

R E S I D E N T I A L I N - C E N S I S.

MITIORES & in Catholicos æquiores huius civitatis incolæ redditi sunt. Obtinuerunt hoc nostri tum familiari cum civium plerisque commercio, ac colloquio, tum publicis concionibus, quarum, quemadmodum & catecheseos, feruor idem est qui antea; successus vberior ex maiori, quæ in dies fit, auditorum frequentia expectatur. Quadringenti circiter hoc anno ad sacram exomologesin ac synaxim piè accesserunt, eorumque aliqui Deo Romanæque Ecclesiæ adiuncti sunt. Rudimentorum Christianæ disciplinae traditionem exornant duo Catholici ludimoderatores, qui Dominicis quibusque diebus iuventutem sibi creditam, pueros puellasque statis ordinibus, ad nos catechismi percipiendi causa, deducunt. Natalitiis festis, præsepio extructo, ferialibus rursus Christi patientis diebus excitato à nobis sepulchro, tota civitas ad templum nostrum confluit. Concionibus è superiori loco habendis insignis exedra erecta. Cultus templi, sacrorumque apparatus variis donariis pretiosis auctus

auctus est. Porrò & serenissimi Matthiæ Archiducis Austriae liberalitas singularis aduersus nos hoc anno emicuit. Cum enim sat arctè habitare nos comperisset, hortum percommodum nostrorum capessendæ relaxationi attribuit. Excurfiones etiam hinc factæ ad adiacentia loca sæpius: in earum vna, in loco sancti Wolffgangi memoria celebri, post concionem ad frequentissimos auditores, confessiones plurimæ statim excipiendæ fuerunt. In alia ad vicinum oppidum, tota præfecti domus per exomologesin perpurgata, Deo & Ecclesiæ Catholicæ sese mancipauit. Duæ item aliæ Missiones ad duo celebriora Monasteria, quorum & Prælati & toti Religiosorum conuentus confessione sacra expiati, magnam habere se Societati nostræ gratiam præ se ferunt.

COLLEGIVM GRÆ- CENSE.

IN Sociorum numerum electi septem. In festo Circumcisionis Dominicæ tantus fuit pœnitentium concursus, vt in templo nostro supra mille quingentos comunicauerint; id quod adeo Principes oblectauit, vt lachrymas non tenuerint. A memoriâ quippe hominum, tanta pietas tali tempore hîc non apparuit. Quidam in suprema vitæ ægritudine cum diurnis nocturnisque spectris ad desperationem pene defatigaretur, facta exomologesi, Agnoque cereo è collo suspenso, liber à terroribus placidissime vita defunctus est. Alius cum ob incensæ febris ardores ratione longo tempore defecisset, & mentis insania

viriumque

viriumque imbecillitate, exiguam valetudinis spem faceret, à Patre vno è nostris inuisitur, vt obseruatis, si qua essent, rationis integræ interuallis, dolorem vt minimum præteritæ vitæ eliceret: sed cum longo tempore frustra moraretur; fufis pro eo precibus infanum alloquitur, & an confiteri velit, explorat: sed nihil, nisi insana responsa audit. At verò cruce consignato infirmo, & oratione confitentibus præmitti solita communito, bonæ spci plenus, examen antea vitæ instituit. Tum infirmus quasi è profundo somno vigil, tune, inquit, ades meus Confessarius? recte, respondit Pater, loqueris, mi fili. Subito deinde infirmus integerrimo animo, tam prudenter, quibus Deum offenderat, explicat, vt verè apparuerit, singulari Dei beneficio tantisper restitutum sibi fuisse, vt cum eo in gratiam rediret. Mox enim Sacramento perfecto, à se ipso alienatus est, nihil vt deinceps sanum & sapiens dixerit, fecerit. Ex Hæreticis, qui fidem Catholicam aut fictam simulabant, aut palam adhuc contemnebant, sincere amplexi sunt centum circiter: inter quos, aliquot vtriusque sexus ex illustri procerum sanguine; quàm plurimi etiam, qui ambiguo erant animo, in fide confirmati. Vnius duntaxat & alterius conuersionem referam. Baro erat, cuius ingenium postquam veritas Catholicorum conuicerat, voluntas tamen pertinaciter veritati cognitæ resistebat: cui rei cum humane vires mederi non possent, precibus pijsque operibus agere persuasus est: quod & fecit. Cum verò aliquando experiri vellet, verane essent, quæ Catholici de asperitate cilicinæ vestis prædicarent,

rent, an potius (quod olim à Prædicantibus intellexerat) quædam esset simulata mollisque duritas, qua Religiosi non expertis imponerent; acceptam à sacerdote nostro induit, eo proposito, vt Dei de sua conuersione voluntatem cognosceret. Quod vt promptius impetraret, egressus domo, magna contentione ciuitatem ad defatigationem etiam & sudorem corporis circumiuit, Eo in itinere tam acri dolore afflictus est, vt in pallido vultu grauissimæ ægritudinis signa ostenderet. Domum reuersus, læsa cute, carnem asperitate pilorum exulceratam reperit. Retulit deinde Patri cilicium, atque Vtinam, inquit, damnata illa capita, quæ sanctam molliciem in tam horridis fetis fabulantur, nunquam maiorem voluptatem præsentiscent! profecto non tam impudenter Religiosorum cilicia coram populo emollirent. Dolor ille fidem & cum fide singularem pietatem ei impetrauit. Alius Prædicantis Lutherani filius, cum eo maximè argumento perfidiam deserere nollet: ne facto suo mendacij parentem proprium argueret, quod nefas ille maximum arbitrabatur, Patris nostri industria, & religionem & perfidiam abiecit, solemnemque deinde ad Apostolorum limina peregrinationem suscepit. Pridie quam ecclesiæ per Sacramenta restitutus esset, à spectro perhorrido, ne id faceret, diu multumque territus, non tamen deterritus, fuit. In serenissimorum comitatu, nostri concionibus familiarique congressu effecerunt, vt qui post examen & monitionem annis præteritis instituta, hæresim adhuc fouebant, eandem bona fide abijcerent. Cerrus illis à Principe constitutus est terminus, intra quem, nisi Catholico ritu peccata expiauerint,

rint,

rint, & cœlesti pane refecti fuerint, tanquam periuri & rebelles expellantur. Dirutum etiam altare est, quod in medio Catholicorum templo hæretici erexerant: ne cum Catholicis in eorum altaribus commune aliquid habere viderentur. Parochis etiam persuasum, vt festis diebus Catholicæ fidei rudimenta pomeridianis horis rudi populo proponerent. In eodem itinere parochus, qui octodecim annis in sacrilego concubinato vixerat, quina prole suscepta, sacerdotis nostri consilio confessus est, atque vt perfectè se conuersum probaret, extra prouinciam ablegauit: nunc admodum emendatè viuunt. Alij etiam pastores animarum in spiritali necessitate constituti, Nostris intercessoribus, auxilium apud illustrissimum Nuntium Apostolicum inuenerunt. Matrōna erat honesta grauisque, quã dæmon mancepio emere varia fraude satagebat: pretiũ erat tale: noui signati, omnes vultu & armis Ferdinandicis, quos plenis modijs dimensos, identidè offerebat: quin & spem dabat, si obsequeretur. effectuum se, vt auro argentoque abundaret: matrōna quod res erat, fraude dæmonis Nostrorum consilij detecta; eorum armis conatum hostis forti animo repellebat: cum verò post multos labores contemni se dæmon cerneret, concubina nocte conclaue ingressus, & minis & pecunijs faminam territat: illa clamorem tollit, & maritum à latere excitat: is cum euigilasset, strepitum horribilem audit, sed præterea nihil: cum verò quid actum, oratione coniugis edoctus esset,ambo tota nocte in precibus vigiles, postero die visitatis Ecclesiæ præsidij communiti, perniciosam emptorem vnã cum pretio profligarunt. Templum

plum nostrum sacris muneribus auctum est multis & pulchris. Vicesima quarta Martij, serenissima mater dono dedit duo sanctorum crania, eleganter & sumptuose vestita; alterum ex comitatu Sanctæ Vrsulæ, alterum ex Thebaorum legione; decima quinta Aprilis eadem serenissima alterum munus obtulit, cistam argenteam inauratam, in qua præter varia Sanctorum ipsana, per crystallum, quod argento intercipitur, caput Innocentis infantuli visitur. Ea cista à republica Veneta ad nuptialem eiusdem Serenissimæ pompam allata fuit. Prima Maij, tertium donum eiusdem fuit theca argentea inaurata, Sanctorum membris longe nobilior. Addidit deinde decima tertia eiusdem mensis, Agnos cereos duos, ebeneo & argento scitè inclusos. vigesima quarta Iunij, argentea D. Virginis statua, capsula etiã insignis magnitudinis ab eadē Serenissima matre oblata est, quæ præter alias Diuorum reliquias, duas tibias sociorum Sanctæ Vrsulæ continebat. Serenissimus verò Bauariæ Dux Guilielmus, cū præterita hyeme sororem & filiam cæterosque Principes inuiseret, liberaliter promiserat templum nostrum Sanctorum ossibus augere, quod per Serenissimum Albertum filium ultra etiam promissum præstitit. Inter cetera elucebant quinque ossa Sanctorum Martij, Laurentij, Christophori, Ianuarij, Firmini Episcopi & Veneslai; omnia argento ebeneoque composito inserta. Discesserunt ex scholis ad varias Religiosorum familias, præter sex qui ad Societatem nostram, nouem egregij adolescentes. Feria quinta maioris hebdomadæ nobiliores B. Virginis Sodales pauperum pedes abluerunt, epulumque dederunt

runt

runt tanta cibi copia, vt benè pastis, oneratis etiam in discessu, stipeque insuper donatis pecuniaria, adhuc superfuerit, quod pluribus alijs diuideretur. Pro maiori verò D. virginis cultu, Labacensis Antistes ornatum Pontificalem, in quo consecratus fuit, dono misit congregationi, in cuius literis illud erat memorabile: illum esse ornatum, illam mitram, in qua pauculis annis supra triginta hominum millia sacro Chrismate inunxerit: in qua septēdecim altaria, Synagogas hereticis ereptas duas, quatuor templa benedixerit: duo item iam profana sacris vsibus restituerit. Conuictus auctus est numero & propter numerum nouo Musæo. Sunt verò adolescentes, quales nunquam hactenus, & nobilitate & eruditione insignes. Sexaginta duntaxat Philosophiæ & Theologiæ dant operam. Multum verò conuictorum pietatem auxit Sodalitas S. Spiritus, exhortationibus, sacris commentationibus, precibus, castigatione denique corporis, & alias crebro, & prefertim solenni veris ieiunio, pro Repub. & Principibus Christianis quotidie suscepta. Præcipulum verò quod pauperibus in singulos annos præbet, alijs etiam egenis pecunia liberaliter subuenit. Morbus Serenissimæ matris, propriæ salutis curam, pietatem erga Deum, & amorem illius erga Societatem declarauit. Nam cum desperant à medicis salute, nullam sibi spem reliquam videret nec præstolarerur, nec cuperet, nostros sibi interdum noctuque adesse voluit, vt in Patrum Societatis potissimum manibus & oculis, Deo spiritum redderet, quam integris viribus tenerrimè adamasset. Sæpius sacerdoti nostro confessa, sæpius per eum sacram Deo victimam coram se obtulit

(vnius

(vnius sacri minister ipse Archidux Ferdinandus fuit) vt inde viaticum panem fusciperet. Cum verò extremum iam actura spiritum putaretur, denuo cum Deo in gratiam rediens, & plena peccatorum venia à Nostris accepta, sacro oleo inuncta est; & per vnum è Patribus ab vniuersis aulicis veniam petijt, & vicissim dedit. Quæ tanta animi demissio omnes in lachrymas soluit. Liberis deinde & Societati bene precata extremum vitæ momentum opperiebatur: Quo tempore admirabilis vox audita est Ferdinandi; is enim cum grauissimè matris ægritudine & vitæ periculo affligeretur; sui tamen & materni doloris immemor, totusque ex Dei arbitrio pendens; Dispose, inquit, Domine, pro arbitratu tuo omnia, animam modo meam serues. Votum deinde maximi precij Lauretanæ Virgini nuncupauit & soluit. Deus igitur, qui piorum corda solatur, matrem ad plurimorū adhuc salutem & Ferdinandi solatium breui ab omni discrimine immunem restituit. Adfuere demum hoc anno Græcij, Bauariæ principes duo, Gulielmus parens, & Albertus filius. Gulielmus quotidie in Collegio ex veteri & vsitata consuetudine meditabatur: à meditatione sacrum in domestico sacello audiebat. Nobiscum aliquando cenatus, quinquaginta diuersorum idiomatum linguis salutatus est à nostris, magna sua voluptate. gratulatus est ea re sibi quoque Serenissimus noster, tantam hominum varietatem ali in suo Collegio. Priuatim verò idem Guilhelmus in triclinio nobiscum pransus, adduci nulla ratione potuit, vt primum locum capefferet, sed infra R. P. Rectorem accubuit, morem què Monachij apud nostros seruarat, sequi

qui

qui se velle afferens.

MISSIO IVDEN- BURGENSIS.

TRES Sacerdotes in hac Missione versantur, ex quibus vnus Serenissimo Leopoldo Philosophiam, alter Serenissimo Carolo humaniorum litteras tradit; tertius Ecclesiastæ munus obit. Industria vero illorum apud vicinos etiam Parochos, confessionibus audiendis, & rudibus Christiana religione formandis, probata. Hæretici plus minus quinquaginta ab erroribus redacti, inter quos nobiles matronæ aliquot. Tandenique præcipua Iudenburgensis vrbs templi nostris auctoribus, nitore pristino reddita, nonnihil que altaribus & ornamentis instructa sunt, præcipuo solatio Catholicorum & exemplo. Egenis denique corporali subsidio liberaliter succurritur.

RESIDENTIA APVD MILLE STATVAS.

CATHOLICA fides, quæ in Carinthiam ad Mille statuas reuerti cœpit, cum inter viros feliciter satis recepta esset; à solis fœminis pertinacia plusquam muliebri respuebatur. Multi itaque, quod conciones & amica colloquia non poterant, communionem sub vna specie carere persuasit. Fuit, quæ, ne perfidiam desereret, dum, maritum, liberos deseruit, amicorum precibus

tibus & blanditijs, promissis etiam amplis persuasa: Cæterum ubi in peregrina domo, cum ære benevolentia quoque amicorum consumpta est, sensit Lutheri Euangelium gratis dare nihil. Cum multis itaque quas par temeritas & pertinacia domo abstulerat, calamitate reditum persuadente, reuersa, dignoque à vicinis cachinno excepta, exemplum simili voluntate occupatis facta est, ne similem calamitatem simili temeritate quærent. Vetus Millestatuarum superstitio circa Millestatuensem lacum pridem euersa, quotidiano adhuc dolori est dæmoni, superstitionis authori. Iniquum igitur antiqui temporis ius maiori iniuria quærit, homines qua fraude, qua animi perturbatione, qua denique desperatione, submersas statuas in lacum sequi incitans. Fuit muliercula, quæ anno integro summa animi desperatione vexata, mœrens exitum in aquis constituerat, adeoque sollicite proprium interitum meditabatur, ut quo minus in lacum se præcipitaret, non nisi continuis vinculis seruari ab amicis posset: huic tam periculoso malo, & plurimorum olim scelere celebri ut iretur obuiam, erecta est columna, Crucifixi statua & Angelis tutelaribus exornata, quorum armis satanæ tyrannis frangatur. Inuentus est etiam, qui nocendi libidine vaccam ferream (exitiale suorum maiorum munus & patrimonium) sub limine defoderet, ut offenso vicino malum crearet: occultum scelus prodidit vaccarum aliquot pernicies. Sed ille grauiter questus vicini iniuriam, & vix Magistratus auctoritate territus, vaccam in lucem eruit, quæ igni soluta & in lacum abiecta, periculum à vicinis secum abstulit.

 COLLEGIVM PRA-
GENSE.

DECESSIT vnus Theologiae auditor, Mi-
 chaël Nyrij Hungarus, religiosę discipline a-
 mans, & nostrorum laborum patientissimus. In
 Societatem receptus vnus. Centum & quinquaginta
 eoque amplius, suasu nostrorum sacra hostia
 contenti, à communione calicis in posterum tem-
 perant. Quidā ab ordine religioso transfuga, post-
 quam octies sibi vim intulisset, nec tamen mor-
 tem posset oppetere, diabolum in auxilium ope-
 ris amplius quàm vices vocauit: actum cum ho-
 mine; & quamuis ægre, persuasum tamen, vt
 confiteretur. quod dum faceret, sic caput hume-
 rosque iactabat, atque si à maligno spiritu tor-
 queretur: sic luctabatur, ac si catenis constrictus
 eas eluctari conareretur; nec prius à lucta quieuit,
 quàm à peccatis fuit absolutus. In hæreticis redu-
 cendis laboratum. Conuersi centum sexaginta
 sex, è quibus aliqui non difficulter expugnati, alij
 luctam nostris & agonem obtulerunt. Mulier
 quæ plurimos annos errori retinendo contuma-
 ciam adhibuerat, hoc anno veritatem admisit.
 Hęc Piccarditicę factionis facile princeps, hastas,
 quas in Catholicos vibraret, ex Biblijs ad institutum
 suum apposire concinnabat quidem, doctio-
 rum tamen hominum, & nostrorum maxime sa-
 cerdotum rationibus resistere haud poterat: qui-
 bus exagitata & conuicta interdum se abdebat in
 secretiorem domus partem, vbi à nemine reperi-
 ri & conspici posset, ibique preces cum lachry-
 mis

mis fundens, diuinum efflagitabat lumen: nihilominus tamen reluctari pergebat: tandem hoc anno, felicitatis anni precatione delinita cum vehementiori exhortatione ad salutarem fidem semel amplectendam vrgeretur, manus sacerdoti nostro dedit. Retulit postmodum familiariter, graues admodum & molestos animi se cruciatus perulisse, ex eò quod pestilentissimos Calvinianæ sectæ libros sacerdoti nostro donasset, quos nec prece, nec pretio vnquam recuperare potuit: vt videatur dæmon ipse eam sic afflixisse, quod arma, quibus se tueri poterat, in manus aduersarij deposuisset. Eius filia virgo, vel matre ipsa doctior vel pertinacior, etiam lucem Catholicæ doctrinæ, Dei beneficio, aspexit, præcessitque matrem in sacramentis Catholico ritu percipiendis, tanta alacritate, tanto feruore, vt omnes in sui admirationem raperet. Mira certe mutatio dexteræ excelsi. Quæ enim, priusquam veritati celsisset, erat efferata, nostrosque homines non secus ac dæmonas pessimos horrebat ac detestabatur, nunc in agnum mansuetissimum videtur mutata, castitatis ac pietatis amantissima ac studiosissima, proximorum quoque salutis cupidissima: quippe plurimos iam exiguo tempore lucrifecit. Neque verò reponit paria, quoties in eam auia, auunculus, frater, cæterique consanguinei & amici (quorum ingens est Pragæ copia) maledicta conuerunt. Alius nobis familiarissimus ciuis, cū conuersionem differret, castigatus à Deo, & in honoris ac bonorum primò periculum vocatus, morbo deinde oppressus, morem tandem Deo vocanti gessit: quo beneficio remuneratus Deus videtur dona, quibus nostram sacram suppellectilem super-

rioribus annis auxit. Candelabra enim ex crystallo, crucemque & gemmas pretiosas templo nostro consecrauit. Et seruat certe Deus suos quos vocat, & voluptate permulcet animos, iucundisque imaginibus ob oculos positis recreat, & quam mirabiliter calamitates illis subtrahit. Persona quædam non infimæ sortis, paullo post quàm hæresim excussisset, sibi videbatur ipsa nocte natiuitatis à cælitum aliquo duci ad nostrum templum: ibique videre aram eleganter instructam, plurimosque ad eam accurrere: sanctum item Petrum flagello è quinque funiculis confecto, cancellos obire, & hæreticos primum repellere; deinde ex templo etiam expellere, Catholicosque serena fronte excitare: quod vel animo vel oculis cum ipsa vidisset, ad timorem quidem traducta, sed à S. Petro blande inuitata, sibi non prius restituta, quam sanctissimo epulo pasta, fuisse videbatur. Cuidam etiam calamitas, lydius quod aiunt, lapis fuit. Homo non vulgaris, postquam Calvinismum expuisset, à suis primo pro concione maledictis exagitarus, ab alijs deinde admonitus, vt si suas fortunas saluas vellet, in Caluini sententiam sese redderet, animo non mediocriter angebatur: cudi enim in se fabam apud iudices intelligebat: cuius rei cogitatio cum eius animũ grauius exerceret, immortalis numini preces adhibere coniugem liberosque iussit: & ecce, quæ hominem distinebat cura, mirabiliter confedit. Vidit enim, cum oculos coniceret in imaginem Christi patientis, omnia sanguine natate, vidit cælites circa latera Christi versari. Quare postea à lictore vocatus, animo sublimi curiam ingressus, nefaria quædam flagitia de se disseminari
patienter

patienter audiuit, nec se tantum in custodiam mitti, sed etiam inter duos fures ligari pro Christi causa lætatus est. Verum Deus breui innocentiam sui serui declarauit & vinculis exemit. Hæretici duos coniuges non ad paupertatem modo redactos, sed in exilium etiam eiectos, ad fidem deferendam officiorum pollicitatione & auxiliorum spe conati sunt impellere: sed frustra. Iam de illis, quibus Pragæ B. P. N. Ignatius saluti fuit. Sacerdos noster acuta feбри prostratus, conclamantibus medicis, viam vniuersæ carnis ingressurus videbatur: affuit illi patrocinium B. P. nostri, cuius inscriptio, desperatis cæteris remedijs, salutem attulit. Mulier de partu & de vita periclitata, cum homines de salute desperantes audiuiſſet, ad opem cælestem confugit; de peccatis confitetur, Deum precatur, imaginem B. P. N. veneratur, quibus cum nihilo melius haberet, imo quinque dierum dolore velut excarnificata, iam iam moritura videretur, B. P. nostri applicatis reliquis, in ictu oculi partum effudit & conualuit. Atque vt facti foret memoria, puerum Ignatij nomen habere iussit. Alia etiam non facilioribus doloribus discruciatâ, sensit eiusdem B. P. N. opem. Vidimus præterea ægrorum necessitatem patientium insignes cereos ex voto positos & accensos ad eiusdem imaginem, in templo nostro, superiore anno, ab illustrissime Cardinali Spinello erectam. In duo dominia Pro-cancellarij regni Boemiæ excursus, vbi prius duo ex Collegio Herbipolensi vtilissime laborant: Ibi exturbatis ministris, in altero quidem oppidum vnum & decem pagi conuersi, in altero vero sexcenti veritatis lumen admiserunt. Alij

duo sacerdotes in alijs dominijs nonnullos ad Ecclesiam Catholicam reuocarunt, plures aut rudes aut vacillantes instituerunt aut firmarunt.

COLLEGIVM OLO- MVCENSE.

FVERE hoc anno de Societate triginta duo, in quibus annumerantur quinque, qui conuictui præfunt. Sacerdotes tredecim. Admissi è discipulis duo in Societatem: tres ad alios ordines se contulerunt. Ab hæresi reconciliati Ecclesiam ducenti viginti duo & in ijs vnus annorum centum quinque, & vir Calvinianus, qui quietem animi salutemque etiam apud Anabaptistas frustra quæsierat. Atque ex ciuitate hæretica tres, quorum vnus eiusdem consul, magnæque apud suos authoritatis, qui postmodum, peste ciuitatem depopulante, ad confessarium reuersus, filios cum lachrymis confessario commendauit: vt si mori illum in præfenti illo periculo contigisset, catholicè educarentur. Ab vtraque reuocati viginti vnus. Mulier recens conuersa in morbum incidens, desperata à medicis, & vexata ab amicis hæreticis, cum iam vsu linguæ penitus amisisset, atque aliquot hebdomadis ita decubisset, peculiari quodam instinctu Dei impulsæ, Rosarium nutu petit, arreptoque orare statim incipit clara voce, sonareque: Aue Maria. Miratur se ipsa, miratur maritus, amboque gratias Deo agunt. Postridie illa præ gaudio vix se capiens, Patrem, à quo fuerat conuersa, adit, confitetur & communicat, nec satis Dei Matrem laudare potest, eius se

se venerationi in perpetuum addicens. Hebdomadariae exhortationes ad vincetos habitae; rei capitis duo, deprecatoribus nostris, absoluti, mutato in exilium supplicio; alij ante necem ad fidem conuersi, sacramentisque muniti, & in ijs duo, qui praeter baptismum, aliud nunquam sacramentum perceperant. Denique vnus in perfidia obstinatus, qui, licet vbi instructus fuit, Catholicam fidem esse veram fateretur; negabat tamen se illam amplexurum, ne leuitatis notam incurreret, probroque amicis foret: impetrata per nostros supplicij mora, adhibitisque ad placandum numen remedijs, emollitus demum, fidem professus, & poenitentiae sanctissimaeque Eucharistiae particeps factus, temporariam mortem, cum vita, vti speramus, aeterna commutauit. Excursionem factam cum fructu aliquam. Vna ex illustrissimi D. Cardinalis à Dietrichstain Episcopi Olomucensis voluntate, ad ciuitatem regiam Radizium, vt aegri Decanices per festa Natalis Dominici supplerentur à nostris; exterritus fuit Senatus, videlicet haereticus, aduentu Iesuitae: semel atque iterum internuntios misit, qui rogarent, daturusne Pater Eucharistiam esset sub vtraque specie? reiecit ille prudenter responsum in tempus confessionis, priuatim ea de re cum singulis se acturum. Parum itaque tum effectum. Postmodum tamen consilio, hortatu, prece nostrorum effectum, vt eorum, ad quos res pertineret, autoritate, totus Senatus, qui antea ne vnum Catholicum numerasset (nam quos habuerat, haeretici non ita pridem reiecerant) iam omnes Catholicos senatotes habeat, & adeo incrementum religio sumat. Item impetratum, vt alteri ciuitati regiae quinque Catholici

senatores cum iudice & scriba Catholicis darentur: & alia in ciuitate, cum non nisi vnus Catholicus repertus esset, saltem is in senatum legeretur. Sacerdos item è nostris, rogatu venerabilis Capituli, duos eius pagos in iurisdictione heretici ministri positos adiit, instituit, Catholicos fecit. Et quia Catholicum templum ibi non erat, omnes viros ad Ecclesiam milliario distantem conuenire curauit, ibique eos Ecclesie, confessione & Christi corporis communionem sociavit: fæminis id ipsum primo quoque tempore se facturas pollicentibus, quæ abesse domo tunc non poterant. Idem etiam sacerdos ad oppidum item Capituli euocatus, vt rebelles rusticos complures, (qui in custodia tenebantur in perfidia ita obstinati, vt dicerent, capita se malle quam fidem, in qua educti fuerant, amittere) si qua posset ratione, iuuaret. Venit, iuuuit, ita vt omnes se ad fidem complectendam paratos præberent. Conuersionis sincera fidem fecerunt duo, qui illa ipsa hora capitis damnati, piè confessi sacerdoti eidem sunt, eoque comitante educti, cum significatione pietatis, magnaque ædificatione astantium vitam finiuerunt. Ad scholas quod attinet, octingenti discipuli numerati sunt, pij plurimum & obsequentes. Prælucent Sodalitia duo Beatissimæ Virginis visitantis & assumptæ: in vtriusque anniuersario festo, quod in templo Collegij magno apparatu celebratur, Illustrissimus D. Cardinalis ab iisdem inuitatus, post concionem in magna populi frequentia habitam, ritu solemnem rem diuinam peregit, & à templo ad triclinium nostrum altera eorum die repente se contulit, nostris contentus. Ad auertendum pestis malum & Turcicam rabi-

biem

biem instituta est oratio quadraginta horarum ab Illustrissimo Domino Cardinali, in nostro tēplo, die tertia Octobris : qua die post vespertinas preces, à templo Parochiali sancti Mauritij supplicatio processit, in qua ipse Cardinalis venerabilem Eucharistiam gestavit, & cum in nostro templo, in ara summa illam posuisset, breui adhortatione ab vno è nostris præmissa, initium orationi factum est, duabus primis horis ipso Illustrissimo Cardinali ac vniuerso populo, perdurantibus : altera noctis hora, ad templum Cardinalis reuersus, & oratione per horam producta, secundam eo die concionem habuit ad aram consistens, temporì accommodatam, auditoribus frequentissimis. Idem etiam Illustrissimus Cardinalis suam in Collegium hoc benevolentiam testatam fecit quingentorum talerorum collato subsidio. Varia etiam ab alijs auxilia præbita, & Bibliotheca ab vno è nostris donata, amplius quadringentis taleris æstimata : Præterea supellex templi aucta vestibus sacerdotalibus & altarium pretiosis ornamentis. In pauperum denique studiosorum vsus quadringenti taleri à pio viro attributi, tuto loco ad perpetuum censum per nostros collocati sunt; penes quos etiam erit fructus dispensatio. Claudam annales narratione facinoris, æmulicæ Iosephi Patriarchæ : Adolescens quidam studiosus noster, valde importune à muliere per mariti absentiam sæpe ad flagitium sollicitatus, constanter illam à se repulit : denique quodam tempore, eo loci deprehensus, vnde ægre posset euadere, postquam impudentem fæminam modo precibus à consilio auertere, modo diuini comminatione iudicij absterrere frustra tentasset: respondente

respondente

respondente illa, velle se viuam in infernū, si parefiat, præcipitem agi, faceret modò ipsam compotem voti, in hisce castus adolescens angultijs positus, & de fuga circumspiciens, fœmina minus obseruante, seseque ad flagitium comparante ianuam occupat & tandem euadit; neque prius domum redire voluit, quam maritus reuerteretur. Postridie certaminis, obitis diuinis Sacramentis gratias Deo egit, contestatus mortem citius opteturum se, quàm crimen admissurum.

COLLEGIUM SEL- LIENSE.

BONVS Societatis nostræ odor principes viros impulit, vt patrum familiaritate, opera, ministerijs quàm libentissime vtantur. Illustrissimus Archiepiscopus Collocensis, suæ Maiestatis in hoc regno Hungariæ vicarius ad expurganda hæreseon zizania, ad ciuitates quas Montanas vocant, profecturus, accersendum secumque habendum sacerdotem nostrorum duxit, & alium item Patrem ad quandam obtinuit missionem. Reuerendissimus D. Franciscus Forgach Episcopus Nitriensis ac Regni cancellarius, frequentissima supplicatione post Pontificiam benedictionem, lapidem angularem fundamento Collegij hic exædificandi subiecit: magnifici item ac Generosi Domini Sigismundi Forgach fratris sui ex hæresi in Ecclesiæ Catholicæ sinum redeuntis conuersionem nobiscum omnino voluit esse communem. Cum enim magnificus ille diutinitum Reuerendissimi, tum nostrorum impressionibus

us appetitus, in Lutheranismò nutaret; eum ad
nos alio prætextu adductum, collaborantibus
nostris, impulit, vt ad sacram exomologesin, &
synaxin, & hæreticæ prauitatis eiurationem acce-
deret, quæ singula cum eximiæ pietatis significa-
tione feliciter expediuit, adeoque Orthodoxæ ve-
ritatis aspectu commotus est, vt sacerdotem ad
suos subditos (quos sane habet in amplissima di-
tione quam plurimos) Catholicis sacris initian-
dos à nobis efflagitet atque vrgeat. Cedunt inte-
rim Euangelij deformati tubicines, Magnifici
Domini sui feruore animaduerso: inter quos non
nemo sese in pedes coniecit; reliquos post se ab-
iturientes reliquit. Reuerendissimus vero Agrien-
sis Episcopus visitando Collegium, sacre confir-
mationis sacramentum in templo nostro contulit.
Iam Reuerendissimus Episcopus Vaciensis die
Corpori seruatoris sacro, in processione celeberrima
augustissimum Eucharistiæ Sacramentum
per totum oppidum circumtulit, & facto post-
modum in Pontificalibus sacro idem sacrosan-
ctum mysterium communicaturis ministravit.
Fuit actio tota, qua domi, qua foris, & aspectu
pulcherrima, & frequentia plenissima, & pieta-
te religiosissima, & veneratione augustissima.
Templum totum accurata ac omnigena supelle-
ctili vel Rhetorica vel Poëtica conuestitum. Cæ-
tera supplicationis pompa supra omnes, quæ ha-
ctenus hominum memoria hoc loco sunt celebra-
tæ, nobilissima. Aderat idem Episcopus, qui &
dignitate & pietate ceterum reliquum redderet au-
gustiozem; aderant vltro viri nobilitate ac eru-
ditione spectabiles ex adiacentibus oppidis & ci-
uitatibus, qui coronam cæteroquin splendidam,
cohonestarent

cohonestarent: nonnulli etiam qui sub Sodalitatis
 Parthenicæ peculiari ritu ac pietate celebri: ade-
 rant stipatores in armis, ac toto cultu bene con-
 spicui milites, qui latus vtrumque cingerent, &
 statis stationibus festiua cum acclamatione mili-
 tarem quasi Christo Domino præana canentes,
 non solum sclopos suos manuales, sed tormenta
 quoque maiora exploderent: aderat & studiosa
 iuuentus, quæ appositis ad celebritatem dialogi-
 mis actum interfecaret, populum recreando do-
 ceret: moras, tempus, tædium suffuraretur; deni-
 que vt confessione nonnullorum conuenarum
 vtar, talis extitit supplicatio, quæ nominatarum
 etiam ciuitatum pompas aut superaret aut certe
 adæquaret. Illustrissimus Dominus Georgius
 Basta, Hungariæ citerioris Generalis, ad castra
 descendens, ad Collegium diuertit: familiarem
 cum aliquot è nostris Patribus cenam sumpsit: ab
 regni statibus per studiosos adolescentes drama-
 tice consalutatus est: discedens omnem fauorem
 tutelamque nobis rebusque nostris detulit, ac
 sanciuit; quam & datis etiam aliquot ad Rene-
 rendum P. Rectorem è castrensi meratione litte-
 ris, per se suosque constanter conseruauit, adeo-
 que nobis, subditisque nostris omnibus immu-
 nitatem à suscipiendis militibus Cæsareanis, per
 scriptum inde destinauit. Nec silentio dissimu-
 landum, quod cum ad militiam armis etiam spi-
 ritualibus, confessione dico sacramentali ac sacra-
 synaxeos perceptione, vt Catholicum ducem de-
 cebat, sese instituisset comparare, nostrum ea-
 mente in ciuitatem proximam secum abstulit Sa-
 cerdotem, rebusque rite peractis, cum etiam re-
 stamenti à se in procinctu facti consciuum voluit
 esse:

se: eique abeunti tabulas scriptas signatasque;
 Viennæ postea in Collegio Nostrorum fide asser-
 tandas, concredidit. Serenissimus quoque Austriæ
 Archidux Matthias duo tormenta campestria,
 omnibus rebus necessarijs instructa, nobis ad ar-
 cendas Tartarorum vel Turcarum excursiones
 attribuit: quibus & alia duo Collegij sumptibus
 acceperunt. Denique & S. C. M. quo esset de
 nobis sensu, litteris suis ad nos datis, aliquando
 palam testata est, cum nostrorum opera in re lon-
 gè sibi optatissima vti dignata est: cui quidem, vt
 par erat, quantum licuit, obtemperatum est. Ve-
 rum quoniam Cesareæ Majestatis in suam religio-
 nem Catholicam studium ex ijsdem litteris e-
 lucet, visum est non ingratum fore, si earum
 exemplar hisce ascribatur. Inscriptio ergo sic ha-
 bet: Honorabilibus ac Religiosis N. Rectori, cæ-
 terisque Patribus, fratribusque Societatis IESU, in
 Collegio Præposituræ Turociensis degentibus,
 simul vel diuisim constitutis &c. Fidelibus nobis
 dilectis. Litteræ autem sunt hæ: R V D O L P H V S
 secundus, Dei gratia electus Romanorum Impe-
 rator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ,
 Bohemiæ Rex &c. Honorabiles ac Religiosi fide-
 les nobis dilecti. In quonam statu & squalore
 Catholica religio in Transyluania, propter va-
 rias, quæ ibi à longo iam tempore inualue-
 runt, hæreses, nunc existat; sat superque vobis co-
 gnitum esse non ambigimus. Cum autem nihil
 prius aut magis habeamus in votis, quàm vt re-
 ducta ad obedientiam & fidelitatem nostram
 ipsa Transyluania, & impias ex illa hæreses
 extirpare, & diuini numinis verum cultum
 iterum in ea instaurare, atque Orthodoxam
 &

& Catholicam religionem nostram ad æterni & omnipotentis Dei gloriam & honorem vbique propagare & firmare possimus: ad quod quidem commodius & felicius peragendum, quia Catholicis pijsque & doctis sacerdotibus, qui miseram plebem doctrina & bonis exemplis ad Catholicam fidem reducant, illaque sedulo imbuant, maximopere opus est: illos vbique in regno vestro quoque fideli ac pia opera inquiri & bonis modis eo dirigi cupimus. Quare fidelitatem vestram benigne hortamur, vobisque clementer committimus ac mandamus, vt in adipiscendis aliquibus doctis viris & Catholicis sacerdotibus qui sint exemplares & bonæ vitæ & pietatis ac honestatis sectatores, atque vltra Latinam, etiam Hungaricæ, Germanicæ, Sclauonicæ linguarum periti, qui doctrina & exemplo Catholicam religionem gnauiter & cordate propagare valeant omnem operam & diligentiam nauare: & quonancisci poteritis, illos sine mora & dilacione in Transyluaniam ad fidelem nostrum magnificum Georgium Bastam, liberum Baronem, Generalem Transyluanensem & Consiliarium nostrum, ceterosque ei adiunctos Commissarios nostros, cum litteris nostris commédatis, quo illis rite provideatur, & ad loca necessaria ordinentur & distribuantur, primo quoque tempore dirigere & transmittere, atque tam pium & necessarium opus omni fide & diligentia curare ac promouere velitis ac debeatis, executuri in eo benignam & omnimodam voluntatem nostram. Datum in Archie nostra Regia Pragensi vicesima octaua octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo tertio.

R V D O L P H V S.

Nobilis

Nobilis adolescens, cum nescio cuius mulierculæ delicijs inescari se permisisset, imo & præstigijs demētia bacchabatur, vt modò se ferro (quod com- mode prius ei nostri subduxerant) modo præci- pitio se perdere conaretur: hic nõ alio tandem a- lexipharmaco, quam generali peccatorum expia- tione salutem, rationem, vitam, tranquillitatem recuperavit: tandem moriturus peracta vniuersæ vitæ sacramentali enarratione, piè desijt esse in viuis, qui male viuendo perseuerarat. A Mahome- ti delirijs ad Catholicam veritatem traductus iu- uenis quidam, & summa populi frequentia per nostros aquis lustralibus tinctus est, eo pietatis ac religioni afflatu, vt inter excipiendum sacræ rege- nationis lauacrum, miro se consolationis sensu affici testaretur. Hæresin porro cum vera religio- ne commutarunt præter oppidanos, personæ cir- citer quinquaginta. In ijs senex, qui ad ætatem vsque furia illius Apostaticæ memoriam repe- bat. Alter octogenario non minor, nostrorum congressum, obfirmata hæretici cerebri peruica- cia, diu frustratus, dũ morbo lethali diu tentare- tur, de præsentaneo suo periculo per nostros con- docefactus errorem exiit, & Ecclesiæ Catholicæ per confessionē generalem restitutus, communio- ne rite percepta, quasi ex destinato mors ei peper- cisset, quoad pæniteret, intra quatuor horas vita defunctus est. Contra nobilis quidam miles hæ- reseos venenum, Catholicæ genuinæque fidei an- tidoto dispellens, cum mentis sanitate, corporis quoque incolunitatē recuperavit. Hic cum qua- draginta septem ipsos annos in hæreticorum ca- stris militasset & à Catholicis nouercali plusquam odio

odio

odio diffideret, dum medijs inter digladiantes gratiam sarcire conaretur, ab altero altercantium, vt fit, vulnus accepit luculentum; cui curando, quamuis chirurgus omnem nauasset operam, parum tamen promouerat; imo & accessu grauioris morbi quasi cumulo prægrauatus vix viuebat: astabat vxor Catholica, monebat, rogabat, vt aduocato sacerdote, saltem animæ salutem consuleret, quando de corpore prope conclamatum videretur. Sed surdo cantabat, donec illi intempesta nocte secundum quietem, augustissimam Dei ac salutis nostræ genitricem, stipatam vtrinque duabus supra humanam speciem lectissimis virginibus sibi adesse vidit, sensitque gloriosissimam illam sibi inculcantem, nullam salutis spem superesse, nisi coniugis monitis deuote accurateque obtemperaret. Quo viso commonitus homo, summo mane Sacerdotem è nostris accitit flagitat: Calvinismum eumit: conceptas animæ labes sacramento Pœnitentiæ emaculat: omnia in posterum ex religionis Romanæ præscripto gesturum se sancte repromittit: demum Sacramento communionis mirifice se releuatum assueuerat. Et quidem eorum, qui ad Ecclesiæ gremium reuerterunt, constantiam, mulieris cuiusdam magnanimitas vehementer illustrauit. Hæc cum per vim ab hæretico marito in hæreticam concionem rapta, & maritum de perfidia sollicitantem egregie refelleret, ipsumque nefariæ synagogæ antistitem execraretur; grauius à marito in faciē cæsa est; quam cum iniuriam ac dolorem generose deuorasset, mira deuotionis alacritate ad confessarium aduolat, rem aperit, certoque contestatur, tanto nunquã se consolationis rore perfusam,

fufam, quantam eo tempore hauiffet, quo fe pro
 Chrifti charitate, pro Catholicæ religionis affer-
 tione duriter fane vapulaffe meminerat: quin ad-
 ijciebat fe grauiora quælibet, imo fi offerretur,
 mortem hoc nomine non detrectaturam. Duæ
 puerperæ alio in genere diuinâ clementiam funt
 expertæ. Cum enim prolixis, ijsque grauiſſimis
 puerperij anguſtijs prope conficerentur: cingulo
 quodam per contractum Cathedræ Apoftolorum
 Principis ſanctificato, cum cinctæ fuiſſent; dere-
 pente auſpicatò pepererunt. Porro cum hæcte-
 nus plerofque Sellienſium noſtrorum, quamuis
 inuiti, iniurijs tamen temporum coacti, toleraſ-
 ſemus hæreticos, nullam interea officij partem in
 ijs ad Eccleſiam aggregandis omittentes, & ni-
 hilo plus adhuc religionis negotium profeciſſe
 videretur: vltima tandem ſemel experiri viſum
 eſt. Publica itaque denuntiatione ſignificatum
 omnibus, qui hæreticorum luſtris excedere nol-
 lent, noſtris poſſeſſionibus, ipſoque oppido exce-
 dendum: præfixum quoque ſpatium, nec ſemel
 interim ampliatum; quo errorem vel ſolum ver-
 terent: quas vero nonnulli eorum cauillationes,
 effugia, diuerticula, ſub vmbra etiam brachij ſe-
 cularis, quæſierint, nec paucis intelligi, nec ex-
 plicari poteſt. Aliqui ergo res ſuas conuaſate,
 progreſſui canere, mature diſcedere; alij conque-
 ri, expoſtulare, deprecari: non pauci promitten-
 do abitum protelare, furere etiam non nemo, ac
 minas, quales ſemideſperabundis fere hominibus
 excidunt, intendere; alij demum aſſlatu melioris
 genij ſapere, redire cum Deo & Eccleſia in gra-
 tiam, confiteri, & Catholico ritu ſacrorum myſte-
 riorum fieri participes. Fuère qui compedibus ac

H h

carceri

carceri mancipati flecterentur, vexatione intellectum aperiente: fuere & qui iisdem artibus tentati obdurescerent. Denique ne plura: sublata tandem omni procrastinatione, ventum ad catastrophem. Pertinaciorum igitur circiter quinquaginta familiarum capita, vt Lutheranismum non abirent, Selliâ abiuerunt: quorum iacturam alij coloni, qui pridem hîc sedem ambiebant, ocyus compensarunt, hoc ipso migrantibus meliores, nobisque gratiores, quo Catholicis sacris vtuntur, & Orthodoxæ fidei sunt addictiores. Confluunt enim ad hos vicini quam libenter, & Selliâ quasi in quoddam asylum sese frequenter recipiunt, eo quod Dei & bene merentium de nobis præsidio suffulti, pleraque bellorum grauamina hoc loco declinare se posse non ambigant. Horum vero oppidanorum, qui è recentibus hæreseos iactatione portum Catholicæ religionis tenuerunt, numerus initus est patrumfamilias circiter quinquaginta. Quod igitur consequetur, & ipse Iudex oppidi, & reliquum senatus corpus, quod assessoribus duodecim constat, ex Catholicis merè conflatum est, prohibitis ad id aspirare hæreticis. Antequam porro in electionem mitterentur, ciues suffragia daturi, hymno solenni Sancti Spiritus inuocationem symphoniacè præmiserunt, & post renuntiationem, gratiarum actio, festo cantico Deo Opt. Max. persoluta, quod hætenus hic incognitum, sed in posterum vsurpandum, consultatoribus, senatui, populo, totique negotio dignitatem non vulgarem conciliabit. Ad finitimas etiam ciuitates fructu non pœnitendo excursum. Itum aliquoties ad Magnificum D. Christophorum Turzo Catholicum Dynastam

Dynastam in Galgotz, qui tum zelo, quo in primis feruet, tum nostrorum instinctus hortatu, nihil vel gratiæ vel potestatis intermisit, quoad duo templa (quorum alterum, nobile sane, ciuitatis est primarium) suæ Maiestatis authoritate, Lutheranis erepta, quasi postliminio ad Catholicos reuocaret. Ibi præter M. D. aliosque concionibus, sacramentis, cæterisque nostræ Societatis munij institutos, hæretici viginti Ecclesiæ publicitus sunt reconciliati. Habita quoque cum hæreticorum ibi degentium coryphæo, homine non infimæ classis, velitatio, confessu frequenti & totius coronæ approbatione non exigua. Excursum item Comaronium, vbi prima quidem concio, diffluente ad cuiusdam magistelli suadelam populo, prope deserta; secunda frequentiori corona; tertia demum celeberrimo auditorum concursu habita, fructu per aliquot exomologeses ac animarum conuersiones non penitus nullo. Ad ipsa quoque regni comitia cum euocati de more fuisset, eoque nostros deputassemus legatos, Sacerdos de nostris concionatus est, magna omnium ordinū frequentia & approbatione. Scholæ numero & ingenij florent. Accessit hoc anno Sodalitas Virginis assumptæ, eaque admodum R. P. N. Generalis, Claudij Aquauinæ diplomate confirmata. Diem porro Assumptionis Deiparæ, qui idem erat institutæ Sodalitatis, mirifice ornauit tum Reuerendissimi Episcopi Nitriensis in gratiam Sodalium publica concio, tum celeberrima scholasticarum exercitationum affixio. In eandem Sodalitatem præter alios inferioris subsellij viros, Episcopi duo præter aliquot Canonicos, aliosque Sacerdotes, nomina dederunt; quibus

accedunt alij, nobilitate alijsque præsidijs ita communiti, vt emolumentum magnum rei Catholicæ cum tempore præstare possint. Supellex sacra ornamentis varijs aucta. Libraria item lectissimis vel spiritualium, vel humaniorum authoribus locupletata. Prædium animalibus ditatum, equis, bobus, ouibus, ducentorum supra mille talerorum precio. Nec tamen res omnes adeo prospere fluxerunt: quin aduersi quippiam eas confricarit. Nam litibus finium herciscundorum causa vexati, militum ita ac reditu crebriori non parum affecti, & exeunte demum anno, communi illa patriæ tempestate perculsi sumus. Quocirca ingruentibus rumoribus, terroribusque in dies latius grassantibus, per mensem ab aperiendo Gymnasio abstinuimus. Inconsultum quippe videbatur non modo nobis, sed etiam regni primatibus, iuuentutis florem in apertum discrimen adducere. Verum rebus secundo diuinæ benignitatis aspectu mitescentibus, optato tandem studijs solitisque litterarum exercitijs palæstram reserauimus.

M I S S I O C A S S O - V I E N S I S.

POSTQVAM S. C. M. à Cassouiensibus hæreticis templum parochiale nobilissimum recepit, quod ab annis amplius quinquaginta profanauerant; voluit per Serenissimum Matthiam Archiducem, mandari litteris R. P. Provinciali, vt quamprimum ad salutem ciuitatis illius procurandam, concionatores è Societate Germa-

Germanos & Hungaros eò mitteret. Directum est illud mandatum ad Illustrissimum Comitem Iacobum Barbianum Belgoiosam, suæ Maiestatis per superiorem Hungariam, Generalem, vt Reuerendo P. Prouinciali è Transyluania redeunti, qui ad visitandos illuc socios profectus erat, offerret. Ergo vigesima prima Februarij anni millesimi sexcentissimi quarti, vix in ciuitatem ingressum Prouincialem ad se Generalis accersit; aperit suæ Maiestatis, & Serenissimi Archiducis voluntatem: tradit illorum in scriptis imperium: suo etiam nomine maiorem in modum obsecrat: vt primo quoque tempore huic rei prouideat, & quos alio sine secum è Transyluania eduxerat, ibi relinquat: curaturum se illis omnia, quæ ad vitum & amictum necessaria forent: Parochialem domum satis amplam pro hospicio illis daturum: effecturum denique, vt breui etiam scholas cum Collegio obtinerent. Capitulum quoque Agriense, quod ibi Residentiam habet, vbi cognouisset suæ maiestatis voluntatem, & Nostrorum aduentum, tres ex suis ad nostros salutandos misit, rogauitque, vt noster, qui aderat, concionator sequenti die, sacra ad populum è loco superiori verba faceret. Non potuit P. Prouincialis aliud, quam imperio Cæsareo, & tot bonorum virorum precibus obsecundare. Quare relictis ibi duobus, quos è Transyluania secum eduxerat, tertium quoque Germanicum concionatorem post aliquot hebdomadas misit, duosque Magistros ex dispensatione R. P. N. Generalis, qui iuuentutem erudirent, cuius magnus breui numerus sperabatur. Superior primus Missionis fuit P. Petrus Maiorius, vir antiquæ probitatis, qui ex quadra-

ginta nouem annis magna sanctitatis opinione
 transactis, quindecim Rhetoricam, Philosophiã,
 Theologiam docuit: viginti partim in Gallia, par-
 tim in Transyluania nostris præfuit. Præmium la-
 borum vt speramus, accepit tertio Aprilis, quo in-
 signi patientiæ & religiosæ pietatis exemplo, vi-
 tam mortalem in immortalem hîc commutauit.
 Hæresin abiecerunt triginta quatuor, inter quos
 vnus magnæ nobilitatis capitaneus cum vxore:
 Alter Bulgruius Cæsareæ Maiestatis Cassouia,
 cum vniuersa prope familia. Catholici sæpius ex-
 omologesi facta (quod semel in anno duntaxat
 fieri solitum erat) Pane cœlesti refecti. Ter, mul-
 tis præsentibus arbitris, diuersis in curijs nobi-
 lium extra urbem, cum hæreticis concionatoribus
 in arenam descendum, & quidem adeo felici suc-
 cessu, vt etiam à suis impij doctores cachinnis ex-
 ciperentur. Acciderunt aliqua non sine miraculo.
 Puella Turcica duodennis ad mortem decumbe-
 bat, amissa iam loquendi facultate: ad quam vnus
 ex Socijs vocatus, vt illam sacro fonte ablueret,
 (nam anrè sospes petiuerat) vix abluerat, cum &
 officium linguæ recepit, & tertio post die valetu-
 dinem integram. Famulus primarij viri non ita
 pridem ex Lutherano Catholici, cum in morbum
 lethalem incidisset, multis precibus vrsit herum,
 vt eundem Sacerdotem ad se vocari curaret, quo
 totius actæ vitæ delicta Deo coram illo detegeret,
 cœlestique pabulo reficeretur. Vix dicta sacra-
 menta perceperat, cum meliusculè habere cæpit;
 paucos vero post dies sanus fide & animo, corpo-
 re etiam conualuit. Paganus quidam, alias Lu-
 theranus, ob ignorantiam (Sacerdotes enim Ca-
 tholicos tractus ille habet paucissimos Hungaros,
 Germa-

Germanos nullos) filium octodecim circiter annorum ad nostros detulit, vt mente turbato superpetias ferrent. Datum illi salubre consilium cum agno cereo benedicto : ita intra paucos dies adulescens rationi restituitur. Pro gratijs Deo agendis, interfuit vterque postea, multo populo presentente, sacro Missæ officio, multis cereis accensis, tanta ædificatione, vt aliqui in hæc verba erumperent: Si verbis nolunt, credant operibus. Hoc felici cursu res Catholica Cassouiensis progrediebatur, cum dæmon facibus inuidiæ succensus, rem omnem inuertit; maxime quod videret intra paucos dies ludum litterarium aperiendum, in quo tenera ætas cum liberalibus disciplinis, religione quoque Catholica imbuenda foret: frequentari viris nobilibus ædes nostras, qui propensum in nos studium multis argumentis, ostenderent, promittere atque breui futurum, vt florentissimam iuuentutem in scholis haberemus. Quare per Iudicem Cassouensem rem interturbare aggressus est, quem eò non inuitum perpulit, vt mille ciues suis artibus à templo deterreret, auerteret à consuetudine nostra. Nec intra parietes solum Prætoris nefarij furor sese continuit, cum tamen è nostris scholis ante annos nescio quot, Poëta Laureatus prodijisset; sed etiam consilij nobilium priuatis interesse, rogare maiorem in modum, omnes & singulos obtestari, vt ciuitati Cassouensi, concionatoribus, templo, Evangelio spoliata, manus auxiliatrices porrigerent; excuterent inde in totam prouinciam, serpentem Romani antichristi tyrannidem; contra iura libertatemque regni à Cæsare templum ablatum: concionatores in exilium amandatos: ni mature

prouiderent, & causam religionis suscipere, i-
 dem ipsis breui quod Cassouiensibus acciderat,
 euenturum. His turbulentis, & ad seditionem
 accommodatis obtestationibus consiliisque, in-
 dignabundi fremebant hæretici, & solam ex-
 pectabant opportunitatem, qua & religionem
 excinderent Catholicam, & de Illustrissimo Ge-
 nerali sese vlciscerentur: quem singularem &
 Societatis & religionis propugnatorem promo-
 toremque animaduerterant. Iudicis conatus &
 circumcurfationes hunc ad extremum effectum
 habuere, vt Illustrissimus Generalis facilius in
 castris proderetur ab Haidonibus rebellibus,
 Germanicique pars exercitus crudelissimè macta-
 retur. Cum alia, quæ supererat, militum parte,
 ante perduelles Boczkaianos, Cassouiam, vbi
 residentiam habebat, Illustrissimus Generalis in-
 trare volebat vicesima sexta Octobris: sed con-
 spiratione, & à S. Maiestate defectione in aper-
 tum erumpente, Cassouenses nec portas aperire
 voluerunt, nec vxorem illius aut Vicegeneralem
 ad colloquium admittere. Hoc infami patratò
 scelere, quasi iam de religione sacrosancta trium-
 phassent, ad primam facem, quàm plurimorum
 Catholicorum, & nostrorum in primis fenestras
 lapidibus petere, conuitia iacere, de omnium in-
 teritu capere consilia. Videbant quidem nostri,
 quò res breui esset euasura. Sed tamen oratione
 ad Deum fusa, concluderunt, vt omnes quatuor
 pro Deo, pro Ecclesia, pro Societatis honore vi-
 tam profundant potius, quàm discedant. Ablatis
 tunc ciuitatis clauibus è manibus Cæsari-vicege-
 neralis, occupatisque à perduellibus ciuitatis por-
 tis; ne quando imprudentiæ temeritatique nostri
 accusari

accusari possent; mane sacris operati, Vicegeneralis adeunt, & pro priuata necessitudine sciscitantur, an etiam illo die mens eadem esset Senatus, quæ pridie, velitque ipsos in manus Haidonum tradere, si foras ab ijs petantur, an vero protegere. Cum enim ciuitas patrociniū ipsorum susciperet, nihil curaturos vim externam, libenterque cum ciuitate capita periculis obiecturos, quam diu Maiestati Cæsareæ fidelitas seruaretur. Vicegeneralis respondit breuiter, deliberatum esse ciuibus, vt ad primam petitionem ipsos hostibus tradant, imo S. Maiestatis Officiales, vna cum præsidio militari in extremo versari discrimine: proinde suadere se, vt nostri discedant: hesternam die fortiter se eorum causam egisse, etiamque num laboraturum, vt pacificè dimittantur. Cum vero nostri dicerent se neque currum neque equos habere, tantumque foris periculum futurum abeuntibus, quantum in ciuitate remanentibus: promittit se non cessaturum, donec à iudice Eperiesinum vsque (ciuitas est quarto à Cassouia milliario) currum & equos impetraret. Quare cum iam omne Cassouienarium consilium haberent nostri exploratum, rogarenturque insuper & vrgerentur ab amicis, vt furori cederent, seseque ad meliora tempora seruarent; mutare deliberationem hesternam sunt coacti, atque ad abeundum se componere, ne Deum tentare viderentur. Præstitit Vicegeneralis fideliter, quod promiserat: impetrauit currum & equos, ea conditione, vt intra duas horas ad egrediendum è ciuitate parati essent, nam postea nemini portas aperiendas; adesseque dicebant cum vxore Generalis abeundi commoditatem, cui, vt maritum

seque

fequeretur, datura esset ciuitas comites aliquot.
 Itaque vicesima septima octobris, omni populo
 armato & ad plateas effuso, deducti sunt Patres
 ad portas ciuitatis: vbi tam tam diu subsistere iuf-
 si, donec templi rerumque sacrarum clauis adi-
 merentur Reuerendissimo Quinqueecclesiensi.
 Dum inter armatos egressum opperiantur, alij
 ipsos irridere, alij prudentiores & futura animo
 prauidentes, blandè alloqui & valedicere; aliqui
 vociferari, vt clauis ædis sacræ tradi iuberent:
 quibus alter è Patribus respondit, se nec adfuisse,
 quando templum Catholicis restitutum est, nec
 prælatum esse, qui clauium illius vel curam habe-
 ret, vel tradere posset; alter subiecit, se non iussu-
 rum, vt tradantur, & si haberet, mortè citius op-
 petiturum, quàm ipsi eriperentur. Aderat horum
 spectator & auditor iudex, equo insidens, & su-
 perbia lætitiæque vix non crepans: cui talia no-
 strorum superior post salutationem: Domine iu-
 dex scire debes, me sociosque meos non nostra
 voluntate ductos, Cassouiam venisse, sed man-
 dato S. C. Maiestatis & serenissimi Archiducis
 Matthiæ, superiorum nostrorum: nec me verò vel
 socium concionatorem pænitet puderuè, eorum
 quæ pro concione docuimus, quam diu apud vos
 commorandi facultas fuit: & parati sumus, quan-
 do diuino Numini visum fuerit, pro fide Romana
 mortem occumbere. Dolemus nos maiores fru-
 ctus, vti volebamus, apud vos facere non potui-
 sse, & vero etiam libenter laborabimus, manebi-
 musque si iudicaueritis nostram præsentiam è re
 ciuitatis futuram, modo nos scire facias, an in
 manus Haidonum nos tradere non velis, quo-
 niam, vt alias diximus, subibimus omnia libenter
 quæcun-

quæcunque contingere nobis in ciuitate poterunt. Ad hæc iudex primo: fortassis traderemus vos; paullo post vero absolutè; traderemus. Subiunxit superior: Ne igitur in maiorem S. Majestatis indignationè incurratis propter nos, (quos huc misit) in manus hostium traditos; vt promissis, bona venia nos dimittatis. Risit iudex & se orationibus nostrorum commendauit, vltimoque dixit, abirent modo, futuros se S. Majestati fideles; nam & huius rei Pater mentionem fecerat. Clauibus interea templi vi ademptis, portaque ciuitatis reſerata, Catholicæ matronæ copiosis lachrymis nostris bene precata, viri vero ad currum accurrentes, manus & ipsi flentes exosculati, spectantibus hæreticis. Egressi tantum non ad certam mortem (nam in ipsa porta dicebantur, ducenti Haidones iter præuertisse) post duo milliaria ad lunam inuaduntur à tergo ab Haidonibus & Rusticis, magno clamore crebroque bombardarum fragore: expediti desiliunt omnes è curribus viri & fæminæ; abdunt se in dumetis & hortis. Comitibus fuga dilapsis, currus nostrorum quidem euadit, sed vxoris Generalis, diripitur. Postquam clamor cistas diffringentium, & prædam diripientium conquieuit, latronesque cum præda discessisse iudicati: è Patribus vnus prodijt ex dumeto viæ proximo, & reperto quodam Valonum capitaneo, progressi sunt ad currum direptum, quem prædones non auexerant, & clamarunt, vt aliqui ex comitibus à fuga reuertentur, & vxorem Illustrissimi generalis quærent. Vix sex vel septem retracti, quibuscum ad eundem pagum redierunt, vnde paullo ante inuasi erant, nullo virorum domi reperto: quorum

agnito

agnito familiari clamore, diuersis è locis prodit
 vxor Illustrissimi Generalis cum mulieribus, qui-
 buscum ad tertiũ vsque pagum amicũ euaserunt.
 Saluus ille noster, dum propter absentiam socio-
 rum mæstus ad focum sedet, ecce Sociorum v-
 nus sacerdos se inijcit in domum, ante illum ip-
 sum pagum, in quo fuga dilapsi sese collegerant,
 vsque ad subuculam vestibus, precarijs globulis
 & libris spoliatus. Hic Pater, ante commune pe-
 riculum, remanserat ob sitim in pago: quod illi fa-
 luti fuit. Sed cum se tutum putaret, spoliatus est:
 & nisi linguæ peritus fuisset Hungaricæ, in vado
 vitam amisisset. Nam strictis gladis, an hostis &
 Germanus esset, quæritabant; negauit: an Papista,
 confessus est: sed vt vitæ parcerent, memores fidei
 Christianæ, rogauit: quod non sine manifesto
 miraculo obtinuit. Superior missionis adhuc cum
 fratre magistro aberat, eo maiori periculo, quod
 neuter linguam Hungaricam vel Sclauonicã te-
 neret. Mane sequenti, dum iunguntur equi, vix
 spiritum trahens, & luto vsque ad vmbilicum in-
 fectus, festinat ad illos etiam P. Superior quæsi-
 tus ea nocte, in luto hærens, ab hostibus aliquo-
 ties, à quibus vix vno vel altero passu distabat, nec
 tamen inuentus. Singularis plane Dei prouiden-
 tia in illo conseruando enituit. Fugiebat hostem
 vna cum fratre, quem cum in sepibus, quas tran-
 silire tentarat, hærentem expedire vellet, parum
 abfuit, quin medius hostili gladio diuideretur.
 Socio liberato, traicit se & ipse, verum ab inse-
 quenti milite vix non proteritur, ita vt priores e-
 qui pedes galerum ipsius tangerent. Videns vero
 hinc inde circumcursantes hostes, nec amplius,
 anhelitu deficiente, fugere valens, rogauit obnix-
 è Deum,

Deum, vt vel horæ quadrantem concederet, quo ad benè moriendum sese compararet, & simul rarum illudque paruum dumetū subintrauit, vix quatuor vel quinque passus habens: vbi positus humi genibus, iterum affectu magno supplex Deo fuit, vt parumper oculi ficariorum quarentium perstringerentur (nam ibi loci erat, vt vel pomum tanto studio quæsitum, inueniri posset) quod & admirabili Dei clementia factum. Omnes conscientia latebras diligenter excutit, veniam peccatorum obnixè petit. Subsecuti latrones, per mediam dumeti semitam, quam transuersim pedes Patris interfecabant, transire tentabant: sed subito quasi terrore perculsi, vix duobus ab illo passibus ad dextram flectunt. Reuertuntur iterum iterumque, & semper frustrantur. Erectis aperto miraculo Pater, uota diuinæ maiestati concipit & nuncupat, fideliter impleturus (si superiores approbarint) si diuina bonitas ipsum tanto periculo exemerit. Latrones quærendo fatigati, & ob prædam, quam in manibus habuerant, amissam, frementes, cingunt totum dumetum, & ad quietem se componunt, ita tamen vt suos haberent vigiles: sed & hi ipsi paulo post somno se dedunt. Pater interea Dominæ Christi parenti, sanctis Apostolis Simoni & Iudæ, quorum pernegilio hæc fiebant, BB. PP. Ignatio & Xauerio sese commendat, tantamque mutationem extemplo sensit, vt non minorem Spiritus consolationem experiretur, quam paulo ante præsentis mortis horrorem. Continet tamen fortiorem halitum, ne adeo vicinis prodatur excubitoribus, vt etiam respirantes illos sentiret, fruiturque spiritus dulcedine quoad potest, et ultimo

timo

timo ad fortiter occumbendum animum obfir-
 mat. Cum diutius & tussim & spiritum contine-
 re non posset, quibuscum ad duas fere horas lu-
 ctatus fuerat; tempus adesse ratus, vt imperterri-
 tus hostibus se videndum offerret: ad ictus certius
 excipiendos mortemque citius obetundam, ve-
 stem in pectore diducit, ad humeros collarere-
 flectit, & aliquoties signo se venerandæ crucis
 muniens, absque vlllo timore in apertum egredi-
 tur: in clamat dormientes vt euigilent, adesse &
 coram illis stare, quem tanto labore quasiuissent.
 Quis hîc non miretur incredibilem Dei Opti-
 Max. clementem prouidentiam? quis non in
 depositis rebus in illo spem collocet suam? ere-
 gunt aliqui se quasi mente capti, & barbarum
 nescio quid murmurantes, rursus afflicti solo, le-
 thargo premuntur. Tunc Pater plenus animi, o-
 pemque Dei præsentem agnoscens, progredi vult
 quidem, sed quo, in piscinulam nebula tectam in-
 cidens, ignarus viarum, nescit. Quamobrem a
 solita confugit præsidia, præmissa oratione a
 singulas quatuor mûdi plagas singula crucis sig-
 na formare constituit; sed clausis oculis, vt qui
 caderet vltima, eò se in viam daret. Apertis oculis
 progressus aliquantisper, deceptusque locorum
 similitudine, existimauit se Cassouiam regredi,
 multum exhilaratus; statimque illud mentem su-
 biijt: Deum velle, vt quæ Cassouia digrediens ta-
 cuerat, redux animo constanti, etiam certo viræ
 discrimine, palam ediceret, Sed, vt dixi, viarum si-
 militudine deceptus; Breuiario coronaque B. Vir-
 ginis insignis, in eos latrones incidit, qui paullo
 ante vnum è Sociis spoliauerant, hos interrogat,
 an via illa Cassouiam ducat; illi imprimis toruum
 intueri,

intueri, deinde collatis capitibus missare, ad necem signum dare. Sed quem Deus eripere vult, quis illum lædere queat? relinquatur intactus, signum illis crucis obiiiciens; dicitur illi diuersam esse viam, qua progreditur, à Cassouiensi. Vix tandem, vt supra dicebam, per multas difficultates & incredibilia pericula ad pagum peruenit, vbi duo defuncti periculis constiterant: non comparente ad summam lucem fratre, discesserunt nostri cum vxore Illustrissimi Generalis Eperiesinum versus, quo tandem, magno nostro gaudio, peruenit & ipse incolumis: qui circa meridiem in urbem ingressi, ad S. Maiestatis Officium, solum in illa ciuitate Catholicum diuertunt, qui quatrinduo post ab hæreticis miserè peremptus est. Toto reliquo die nocteque solliciti, an cum vxore Generalis Sepusium versus profiscerentur, an vero desisterent in Poloniam; omnibus tandem diligenter expensis, tutius iudicatum, vt relicta Domina, quam Haidones continuatis itineribus sequebantur, & in Braniczka, monte infami, latrones plurimi latitarent, in Poloniam irent. Adiuti ab ipsismet Eperiesiensibus hæreticis, equis & curru, vicesima nona octobris peruenerunt ad Bartsiensis ciuitatis suburbia. Nam in ciuitatem, quæ defectionem à Cæsare meditabatur, intromissi non sunt. Rogauerunt illo vespere iudicem, vt Cassouenses & Eperiesenses secutus, ad fines vsque Poloniae curru & equis ipsos adiuuaret. Valuere preces: ultra petita adiunxit aliquot comites, qui viarum obsessoribus sese opponerent, id est, lupi oues contra lupos tuerentur. Animaduersa & in hoc Dei providentia. Diffisi paucitati comitum, pro maiori securitate

securitate

securitate vicenos præterea Ruthenos conducunt: quod ni fecissent, ille sine dubio peregrinationis & vitæ vltimus dies fuisset. Nam Ruthenici prædones in finibus Hungariæ & Poloniæ angustissimas vias sepe obstruxerant, existimantes illac reliquias Germanorum profligatorum fugituras: quò cū nostri peruenissent, ecce ex omnibus latribus innumera vis latronum, bombardis, hastis, securibus armata, vt ipsos spoliarent. Nostri contra propugnatores sepes disijcere, ferreis glandibus, & parmis minitari, & nisi Patres pacificè transire permitterent; armis & cædibus se experturos. Patres non esse germanos, sed viros probos & pacificos, dicere: quare etiam atque etiam viderent, quid facerent: non ignotos esse qui vim facerent (nominatim aliquos appellabant) præinde non impunè illis fore, quidquid innocentibus nocuerint. Ita nostri per medium circiter milliare inter Ruthenos iter facere, ignari qui amici, qui inimici essent. Vbi verò primum Poloniæ pagum attigerunt, licet etiam Ruthenicum, tunc denum respirarunt. Denique Cracouiam attigerunt tertia Nouembris: Olomutium decima tertia eiusdem; ibique Reuerendi P. Prouincialis mandata expectarunt. Hoc missionis Cassouensis eodem anno principium, eodem exitus fuit.

M I S S I O L E V C H O - V I E N S I S.

M I S S I O in urbem Leuchouiam tentata potius hoc anno est, quam instituta. Occasio & origo fuit eiusmodi. Cum Illustrissimus ac Reuerendissimus

tiendissimus regni Hungariæ Vicarius ad suam
Preposituram Sepusiensem, tribus è nostris Patri-
bus comitatus aduenisset, ad eum iudex Leucho-
niensis cum aliquot ciuibus accessit. His ille man-
datum Cæsareum exposuit de instituenda apud
illos visitatione Ecclesiarum. Illi obedientes se
fore Cæsareo mandato, quodocunque veniret
sua Illustrissima Dominatio promiserunt. Quo il-
lorum responso contentus Illustrissimus, ratus
non esse necessarium D. Capitaneum Generalem
pro auxilio vocare, statuit Leuchouiam, vbi Col-
legium pro Societate adornabat, proficisci feria
sexta quæ fuit dies Octobris octaua, quod & fe-
cit: ductis secum RR. Orodienti, Varadiensi,
necnon Iauriensi Præpositis, Vicario Sepusiensis
Ecclesiæ, & eiusdem altero Canonico, tribus Pa-
tribus è Societate, cum nonnullis alijs viris Eccle-
siasticis, ac Magnifico D. Christophoro Tursone
Comite comitatus Sepusiensis. Leuchouiam ergo
dicta die ad vesperam ingressus, nunciat iudici &
iuratis, se ad visitationem venisse: ideo monere,
vt in crastinum hora septima adessent, audituri
Cæsareæ Majestatis voluntatem. Adfuit Iudex,
cum sex iuratis Senatoribus hora præfixa, quibus
Illustrissimus antequam traderet mandatum Cæ-
sareum, exponit sui aduentus causam, verbis non
minus grauibus, quam pijs ac paternis, monet,
hortatur, vt accepto mandato Cæsareo, sedulo,
accuratè, communitati Cæsaream voluntatem
absolutam declarent, cui sese per omnia accom-
modare & conformare debeant. Iudex cum suis
promittit, omnia se facturum, additque ciuitatem
Leuchouensem eam non esse, quæ se Cæsareæ
Majestatis voluntati opponere auderet: orare se
Ii duntaxat

duntaxat Illustrissimum, vt exigui temporis moram indulgeat, quo mandatum Cæsareum, & ipsiusmet Illustrissimi consilium ciuibus renunciari possit. Impetrauit, abiit, renunciauit. Paulo post reuersus cum iisdem, quibuscum venerat; petit pro discutiendo mandato Cæsareo quindecim dierum spatium; negat Illustrissimus se dare posse: non enim missum mandatum, vt discutiatur, sed vt effectum detur: nec procrastinationi insistendum, sed expeditæ obedientiæ. Reiecta igitur quindecim dierum mora, octauos duntaxat petunt: deinde ternos. Quos ob prædictas causas, & in mandato comprehensas, minime obtinuerunt, quin hora tertia pomeridiana absque cibo & potu, ad consultandum præfixa, cum solido responso vt redirent, sunt admoniti; quod & fecerunt. Iudex nonnullorum ciuium absentiam obstare dicebat. Illustrissimus contra, præsentés aduocare, & sufficere ad concludendum; maxime cum non dubitet, potiozem partem esse domi. His sic præmissis, iudex ad suos reuertitur; refert Illustrissimi voluntatem, longius ad deliberandum tempus concedere non posse, nec velle, cum illi prompti obedire teneantur mandato Cæsareo. Hac iudicis relatione audita, vniuersa ciuitas ad arma concurrit, scholam, templum, coemeterium, prætorium, plateas & muros, dispositis bombardis, milite complent. Portas ciuitatis claudunt, & sic armata & clausa ciuitate, Senatores ad Illustrissimum cum responso ablegant. Iudex cum triginta septem Senatoribus, & nonnullis plebeijs, responsum nomine omnium refert: in omnibus alijs rebus se Cæsareæ Majestati obedientes fore, præterquam in causa religionis, quam saluis, conscientijs

conscientijs mutare non possent, promittit. Et
antequam religionem mutarent, omnes vsque ad
minimum prius mori paratos asserit. His auditis
Illustrissimus placidissimè monet, vt consilium
mutent, cum eos C. M. mori non desideret, quin
potius viuere, & quidem recte ac piè: hortatur
tam Hungarica quàm Latina & Germanica lin-
gua, vt se Cæsareo mandato accommodent, &
imperata faciant. Viderent tempestiuè quem ad-
uersarium haberent, cuius auctoritati se oppone-
rent; cauerent alijs ciuitatibus liberis præbere re-
bellionis exemplum, quod tam ipsis quàm poste-
ris illorum excidij, & perpetuæ calamitatis, nisi
resipiscant, ansam & occasionem procul dubio
præbebit; meminerint quod hactenus semper in
gratia ac fidelitate S. Maiestatis perstiterint: nunc
nescitur à quo malè persuasi, ad interitum volun-
tarium cæcè ruerent, nulli plus damni, quàm sibi
ipsis illaturi. Pia & planè paterna cohortatione,
apud induratos in perfidia homines, nihil effice-
re se posse videns, inuitus descendit ad protestan-
dum coram capitulo, & Comite Sepusiensi, de
manifesta eorum rebellionè & contumacia. Fa-
cta protestatione, semel atque iterum obnixè pe-
tijt, vt deposita cordis duritia, paternè monenti,
Cæsareo sese submitterent mandato: quo (nisi
parerent, gratiam, priuilegia, & omnes liberta-
tes amitterent) seuerè præcipiebatur, vt obedi-
rent Illustrissimi dispositioni. Sed in cassum la-
borauit. Nam iterum ab iisdem acclamatum est;
se ad vnum mori malle, quàm imperata facere.
His auditis, Illustrissimus nomina præsentiu con-
scribi per Capitularem hominem iubet. Negant
illi nomina se sua daturòs, sed totius communita-

tis hanc esse vnam & absolutā sententiam. Instat
 Illustrissimus pro consignandis eorum nomini-
 bus. Nonnullis notatis, reliqui pertinacissimi sua
 manifestare nolunt, tumultumq; ciere instituunt.
 Illustrissimus placidissimè eos semper admonens,
 nil proficit, donec tandem iudex capiendi consi-
 lij cum suis, & ad partem secedendi, ab Illustrissi-
 mo facultatem petijt. Illustrissimus in eodem hy-
 pocausito facere posse annuit. Iudex dum liberius
 egredi tentat, recusante Illustrissimo, ad ianuam
 cum suis properat, iuvene, ianuam tenente, ne
 plures, quam deberent, ingrederentur, per vim a-
 moto: ianuam quoque ipsam ex cardinibus ex-
 cutiunt, & in terram deturbant, stupentibus &
 admirantibus omnibus, qui aderant, ob indigni-
 tatem & tantam audaciam. Vix ianuam egressus
 iudex cum quibus venerat, clamore signum dat
 suis, iam ante vbiq; dispositis: & ecce crepitan-
 tium lapidum imber in fenestras, vbi Illustrissi-
 mus cum Comite infederat, defertur; alij scalas
 fenestris admouendas clamitant: alij portas hospi-
 tij perfringere festinant, quibus famulorum Illu-
 strissimi non facile cessit pro suo hero tuendo ala-
 critas. Et nisi ipse Illustrissimus per suos à loco, in
 quo confederat, remotus fuisset, non potuisset la-
 pidum ictus declinare, vti non potuerunt eius &
 Comitum familiares, qui fenestris erant oppositi.
 Dum hæc ad hospitium Illustrissimi à furente
 multitudine geruntur, Domini quoque Tursonis
 hospitium sua patiebatur incommoda, in illud
 enim aliquot bombardæ explosæ, vnius globus
 aurigæ vestem in pectore traiecit, ipso illaeso: glo-
 bus in parietem delatus, postea, præsentibus au-
 thenticis testibus, exemptus, armigero gladio
 vulnus

vulnus in fronte inflictum; magister curiæ homo nobilis & grandæuus in humero lapide grauiter ictus. Vndique clamor, vndique armati ciues, ad internecionem omnes Illustrissimi & Comitis asecelas delendos perstrepebant. Interea iudex cū aliquot suis ciuibus domū egressus, manu silentiū furenti multitudini indicit; sedat paulatim tumultum, dein ad Illustrissimum reuertitur, veniam ab eo petit; se non esse in causa, nec suos. Illustrissimus omnem ei rei gestæ seriem adscribit, eo quod prius curasset armari ciues omnes, quàm responsum daret: cuius etiam non obscurum argumentum erant milites vbique dispositi, & portæ ciuitatis clausæ toties, quoties responsum dabant. Vrgebat Illustrimus spretæ Cæsareæ Majestatis auctoritatem, & sibi tanquam Regio locum tenenti, cum Cæsareo mandato venienti, illatam violentiam, quā sub nota infidelitatis, de lege regni, vel vni minimo nobili in executione non licet inferre. Iudex cum suis, tanquam facti pœnitens, iterum ad deliberandum & rem maturius considerandam tempus sibi concedi petijt, & obtinuit. Nec tamen interea suos ab armis discedere iussit. Nam centum externos armatos ad vesperum auxilio aduocauit; scholas, templa, cæmeteria, fora, muros armatis muniuit. Aderant etiam eodem tempore ex alijs liberis ciuitatibus nuntij, & ex tredecim oppidis Regi Poloniæ oppignoratis; siue pro auxilio & consilio aduocati, siue voluntarij venerint, vt viderent quo modo Leuchouenses se gererent, quo similiter & ipsi sibi consulerent. Non defuere etiam ex prædictis ciuitatibus hæretici concionatores, quos Leuchouenses, quoties ad Illustrissimum cum re-

sponso redire debebant, prius consulebant. Acceptam ab Illustrissimo diem pro consultando, ad resistendum potius, quàm ad parendum sese comparabant. Redeunt vndecimo Octobris, responsum Germanico idiomate, scripto comprehensum, stylum & spiritum concionatorum redolens, referunt; quod antequam Illustrissimo exhiberent, iudex nomine omnium ciuium iterum se ac suos, omnibus in rebus Cæsareæ Maiestati obedientes fore denuntiat, hac sola religionis causa excepta; iterumque repetit, malle omnes ad vnum mori quam ea facere, quæ mandato Cæsaris continerentur. Illustrissimus iterum paterno affectu monet & hortatur, vt salubrius consilium ineant, neque se ac suos tam temere ac pertinaciter perditum eant. Sed frustra: etenim iam pridem facta conspiratione cum alijs ciuitatibus, & superioris Hungariæ nobilitate, decreuerant potius arma capeffere, quam hæresim abijcere. Visa hac contumacia, Illustrissimus iubet aduocari sauciatos in priori tumultu, saxa in fenestras & in homines proiecta, globum in aurigam D. Tursonis explosum, tum Deum & omnes sanctos inuocans, facit protestationem, nullam se dedisse ansam rebellionis illorum, quam totis admoniti deponere noluerunt. Proinde Capitulum Sepusiense, & omnes præsentès in testimonium aduocat, & protestatus coram illis, ciues contumacia ductos, rebellionem contra Cæsaream Regiamque Maiestatem fecisse, primosque illos inuentos, qui se S. Majestati tam pertinaciter opposuissent; proinde viderent, cuinam se opposuerint, quæ mala illis imminerent: Ex superabundanti adhuc semel eosdem iateraogauit, an
Cæsaris

Cæsaris mandato obedire velint; templum ap-
 riendo, monasteria tradendo, hæreticos eijcien-
 do, bona Ecclesiæ tam mobilia, quam immobilia
 illi manifestando: ad omnia sigillatim negatiuè
 responderunt. Quibus auditis iterum Illustrissi-
 mus protestatus est de tam aperta rebellione, de
 facta sibi iniuria, de portis ciuitatis clausis, tan-
 quam contra aliquem facinorosum publicè con-
 demnarum: de armatis ciuibus & externis aduo-
 catis. Quæ omnia notam infidelitatis de iure re-
 gni, contra talia facientes, afferre solent, si se vel
 vni Nobili aut Capitulari homini, cum mandato
 iudicis alicuius ordinarij opponant; quanto ma-
 gis Regio regni Vicario, Cæsaris mandatum exe-
 qui volenti? Hæc fuit tota tragædia ciuium Leu-
 chouiensium, qui cum alijs ciuitatibus & nobili-
 tate conspirarunt pro defendenda hæresi. Illu-
 strissimus & Reuerendissimus spretam Cæsareæ
 Majestatis authoritatem, & suam iniuriam iuridi-
 co processu vindicare conabitur. Nec tamen
 quicquam de suo proposito remittere cogitat, sed
 omnibus modis conabitur nostros in ciuitatem
 inducere, & bona Ecclesiastica à se redempta no-
 stris assignare.

M I S S I O S O V A - R I E N S I S.

CV M virorum aliquot nobilium rogatu, tum
 vel maximè Generosi D. Christophori Soos
 de Souar, nuper à Caluini sexta conuersi, missus
 est Souarium (id pago nomen in Hungaria supe-
 riori) Calendis Decembris anni millesimi sexcen-

tesimi: tertij è Societate nostra Sacerdos, qui & dominum susceptæ religionis mysteria plenius doceret, & populum ab annis quinquaginta in hæresim prolapsum, diuina operante gratia, ad Ecclesiam reduceret. Quod effecit sanè quam feliciter. Totus enim pagus septem mensium spatio auitam fidem recepit, exceptis paucis, qui à nobili vidua, instigante procul dubio Calvinianæ sectæ ministro, quem illa in suis ædibus alebat, graui constituta multa, prohibebantur. Preter binas conciones, quarum altera Slauonico, Hungarico idiomate altera, matutino tempore instituebatur, doctrinā Christianam, diebus Dominicis à meridie Sacerdos noster tradebat, alternas præcipientium puerorum voces populo excipiente. Ad conciones ex alijs quoque pagis confertim confluebant, & ex oppido Eperiesiensi vicino, cuius haud exigua pars ad Ecclesiæ sanctæ gremium facilè redijisset, nisi magistratus hæretici publicum edictum intercessisset, quo ad conciones Catholicas excurrere palam (nam vt nemo clam excurreret inhiberi non potuit) oppidani vetabantur. Souarienses interea ministrorum suorum fraudes sensim agnoscere, ac in publicis congressibus passim iactare, neque cultorem idolorum esse Sacerdotem nostrum, neque vllam veri speciem præ se ferre ea, quæ in Catholicos Ministri effutire pro concione consueuisset. Gratis etiam animis illud commemorare: ex quo die (fuit is D. Marco Euangelistæ sacer) peruetusto Catholicorum more, per agros & sata solennis supplicatio instituta fuisset, tam largam cælitus diuinæ benedictionis copiam descendisse, vt in solo, ab hominum memoria satis sterili, tam lætæ
 segetes

segetes repente exstiterint, quæ vicinorum pagorum segetes, magna omnium admiratione superarent. Itaque vt ne ingratos erga diuinâ maiestatem sese exhiberent, centum hæresim eiurarunt, duplo plures cum Deo eiusque Ecclesia in gratiam redierunt: quorum alij Sacramenta ritu Catholico nunquam perceperant, alij nomine solo Catholici, multis annis eorundem vsum intermiserant. Nec in animorum duntaxat erroribus, & maculis expiandis, sed templo quoque, quod instabulum parum religiosi homines conuertebant, repurgando exornandoque laborandum fuit: in quo, locus aræ maximæ vicinior pavimento stratus, reliquum spatium complanatum, eiectis ac solo æquatis monumentis, quæ in medio templo, altarium instar, constructa fuerant. Fenestræ quoque ac sedilia renouata: ac denique ære campano templi turris aucta. Ad hoc templum energumena quædam, reclamantibus licet, bonorumque omnium iacturam minitantibus Ministris, Eperiesino à suis consanguineis adducta fuit. Vix limen contigerat, cum eam dæmon illico terræ afflixit, modisque miseris excruciauit; quod totius corporis tremor, ac fædè distorta facies satis contestabatur. Verum adhibitis per sacerdotem nostrum consuetis in Ecclesia exorcismis, ab immundo spiritu liberata est, sanaque mente ac corpore ad suos redijt. Huic non est absimile, quod cuidam alteri ex eodem oppido hic quoque contigit; quæ cum Lutheranis ministris imbellem audaciam exprobraret, neque se nisi in Souar apud Catholicum Sacerdotem, liberatum iri prædiceret, piorum hominum

ope

ope clam omnibus & cognatis ministris, qui ne tale quid fieret, seuerè interminari fuerant, eodem prorsus, quo prior, euentu huc deducta fuit. In eadem ciuitate vir fuit, honesto apud suos loco fortunaque non mediocri, natus annos circiter sexaginta: infestabatur quoque is à dæmone; sed qui opem illi à Catholicis imploraret, reperiabatur nemo, quod pelli scilicet ciuitate nemo vellent ad eum tamen cum noster casu quodam diuertisset, hominemque miseratus, ad fundendas preces pro misero, & manibus pedibusque constrictis, quò facilius ab hominibus aliquot robustis teneretur, in lintrem coniecto sese accingeret; sedato ille, conuersoque ad sacerdotem vultu, obsecrare cœpit; sibi molestus esse ne inciperet. Neque sanè diutius apud eum morari licuit, quod concurrente vicinitate, res vergeret ad tumultum. Breui igitur ad Deum oratione fusa, re, vt videbatur, infecta, discedendum ab energumeno fuit; agnouit tamen ille nostrum Patrem, abeuntri que ex domo, comites ne deessent (periculi, an officij causa) suos admonuit. Post abitum, aquam euostralem, vna cum thure consecrato Pater misit, quorum ille beneficio meliusculè habere visus, post dies aliquot hanc vitam cum altera commutauit. Eodem in oppido puer nocturnis spectris territus, horrore ei, quem caducus morbus afferre solet, persimili, absque intermissione concutiebatur: Parentes consilij inopes, suasu quorundam ad Ministros adeunt, auxilium petunt: illi neque se medicæ artis gnaros, neque hisce temporibus, amplius ab Euangelio miracula quærenda esse, frustra prætendentes, importunis precibus eo tandem redacti sunt, vt ad superstitionis confugerent:

confugerent: nos, inquit, initium Euangelij
S. Ioannis exarabimus: tu Souarium deferto, &
sub ipsa aræ mappa, in qua consecratur Corpus
Domini, ponito, nec priusquam re diuina ter
peracta, inde tollito, ac demum de collo pueri
appendito: sic morbo liberabitur. Quod consi-
lium nisi vir quidam Catholicus detexisset, ten-
tatum omnino fuisset. Sed ad Nostrum redea-
mus: qui preter ea, quæ hæctenus dicta sunt, e-
tiam grauioribus morbis, atque inter eos caduco
laborantibus, varijsque ex locis ad eum idcirco
adductis, fusas ad Deum preces, & aquam bene-
dictam, exoptato prorsus euentu, adhibuit. Ea-
dem aqua ad duo Hungarica milliaria transmissa,
illusiones ac terriculamenta dæmonis disiecit &
fugauit. Author præterea extitit sacerdoti cui-
dam, manifesto concubinario, qui turpi mulier-
culæ amore victus, non verbo tantum, sed & scri-
pto in corona Ministrorum abnegata fide, in Cal-
uini hæresim consenserat; vt defuncta pellice, ad
Ecclesiam, & quidem magna doloris significatio-
ne reuerteretur. Auctor quoque fuit ministris hæ-
reticis sexaginta, eoque amplius, vt abiectis erro-
ribus, Orthodoxam fidem amplecterentur. In
quibus cum essent nonnulli, qui ambigerent quid
de vxoribus liberisque suis facturi essent; retine-
ri illas debere læti audiuerunt: posse tamen con-
ciones ad populum tantisper eos habere, dum in
eorum paræcias legitimi Sacerdotes successissent;
sed præmissa coram populo, iuxta Concilij Tri-
dentini decreta, publica fidei Catholicæ profes-
sione. Ex hac Missione excursus fuit ad Magni-
ficum D. Stephanum Petheo in Stropco, vbi ma-
gno hominum nobilium concursu duæ funebres
conciones

conciones

conciones diuersis temporibus habitæ, inexpectata multorum ad fidem conuersione. Apud Magnificum quoque D. Georgium Homonay, qui non ita pridem ex hæreticorum castris ad Catholicos transijt, frequentibus concionibus, multi ex eius familia in religionem Catholicam redditi propensiores. Ibidem sacerdos externus, quo noster veluti socio in missione Souariensi vsus fuerat, relictus; tum vt templum, quod D. Homonay magno sumptu restaurabat, haberet parochum; tum ne Dominus ipse quotidiano Missæ sacrificio (caruerat enim sacellano) destitueretur.

M I S S I O L I C Z - C A N A.

CV M Illustrissimus ac Reuerendissimus Archiepiscopus Colocensis, idemque S. Cæsareæ Maiestatis in Hungaria, vt vulgo appellât, locumtenens, diu multumque versaret animo, quæ ratione Liczca, oppidum ad Sepusiensem præposituram spectans, ab hæresi Calviniana, à qua priusquam discederent, mortem oppetituos potius, aut certe ciuitate omnes ad vnũ excessuros, iactare consueuerant oppidani, perpurgari posset: impetrauit tandem à R. P. Prouinciali die decima sexta Septembris ex Missione Souariensi sacerdotem, cui socium adiunxit vnũ è Collegio Canonorum Sepusiensium, qui parochialia obiret munia, simulque modum ac rationem addisceret, palantes ouiculas ad Christi ouile reducendi. Præmissus hic triduo ante in oppidum

dū cum officiali & procuratore eiusdē oppidi, vt paraciam domum rebus ad inhabitandū necessarijs instrueret, turbata omnia reperit, Ministro Calviniano tumultum populi concitante. Quæ res in causa fuit, vt Illustris D. Ladislaus Petheo, qui tunc oppido pro Illustrissimo fratre, cū potestate præerat, necesse habuerit non absque armata manu, Sacerdotem nostrum eò secum adducere, conuocatq; populo, suscepti pro communi omnium salute consilij rationē publice reddere. Cuius oratione, verbis graui, rationibusque perquam efficaci, ita fracti oppidanorum animi, vt coniurationis inter se inita, ac die sabbati præterito etiam sacramento, teste & authore Calvinianę sectę ministro, in templo confirmatæ, oblitī, futurā paullo post concionem pacatis saltē animis præstolarentur; maxime quod denuntiatum illis esset, nullius conscientiam coactū iri: si quid contra Deum, vel à fide alienum audiuisent; finito sermone, integrū vnicuique fore, cum concionatore de eo libere conferre. Mulier tamen exitit genere nobilis, quę publico foro in has voces erumpere auderet deoq; gratias agere, quòd maritus suus domi nō esset, ne concioni Papistę interesse cogeretur. Ego vero, inquit, domū redibo morbumque simulabo, neq; concionatorem hunc idolatram audiā. Iuit, lectū petijt, ac paullo post æris campani signum, quod pro concione dabatur, exaudiens; Vtinā, ait, huiusmodi sonus ad meas aures nunquam perueniat deinceps! Vix hæc protulerat, cum horribili voce, Morior, morior, exclamat, accitaque sorore testamentū cōdere voluit, sed egre tria verba quatuorue prolocuta, infelicem animam exhalauit. Emanauit repente hic rumor, tantūque timor plerosq; inuasit,

inuasit,

inuasit, ut alia vi opus non fuerit, qua obstinationes cogere ad concionem. Hanc verò tantamuratio populi, & animorum perturbatorum tranquillitas subsequuta, ut omnes vna voce protestarentur, satisfactum sibi esse, modò, ut cepit, ita pergeret: putida mendacia esse, quae de Catholicorum idololatria (nam hoc argumentum concionator attigerat) à suis Prædicantibus accepissent. Vnus è præcipuis erat oppidi Senatoribus, qui, cum ad Illustrissimum Locumtenentem, in causa religionis legatus à suis mitteretur; ne sacerdotem nostrum, casu ita ferente, preterire ac salutare cogeretur: arrepto ex tempore consilio, in domum proximam, quasi negotium aliquod acturus, præpropere se coniecit, ibique deliruit, quoad præterisset noster: qui rem animaduertens; Hic homo, ad Socium inquit, quicumque sit, aqua indiget lustrali. Verum hic ipse, ab Illustrissimo locumtenente postero die reuersus, concionem audiuit, auditam tantopere probauit, ut nullam deinceps audiendi occasionem intermiserit, coràmque Senatu protestatus fuerit; impostores esse Prædicantes. Iam non solum oppidani, sed & vicinorum pagorum incolae ad fidem Catholicam amplectendam, profitendamque palam inclinabant: cum ecce Boczcay, Satanico planè consilio, eodem tempore, aduersus Deum, religionem, Caesarem, patriam, bellum ex improviso mouet; se ipsum Turcis ac Tartaris Christiani nominis hostibus, infausto omine denouens. Cum essent periculorum plena omnia, suasere nonnulli, qui erga nostrum fideliori fuerunt animo, cederet ad tempus Haidonum furoribus, quorum ex numero aliqui iam in oppido conspiciebantur

spiciebantur, certam ad necem Sacerdotes omnes
conquisituri. Ille igitur, vt primùm supellestem,
quam habebat, in tuto collocaret; Tocainum,
vno ab oppido milliari distitum, secundo flumine
proficiscitur. Sed nauta, quod postea patuit, cor-
ruptus à maleuolis, nauigium de industria ducit
in eum locum, vbi multi mortales perierant; nec
admonitus vitare periculum voluit, bono Patrem
animo esse iubens. Interea Patre iam nihil mali
suspicante, neque à prora (sedebat enim in prora)
quid alter in puppi ageret, conspiciente, præci-
pitem se ipsum, vt nando euaderet, in profluen-
tem dare parans, in certum vitæ discrimen Pa-
trem coniecisset, nisi ille, Deo ita disponente,
manu ramum ex ingenti arbore propendentem
forte fortuna apprehendisset, atque ita conatum
perfidii, (vt ipsemet cuidam Patris familiari fas-
sus est) hominis elusisset. Verum cum nec Tocai-
ni quidquam tuti reperisset, mox ad suos reuertit-
tur. Vbi diem tantum vnum commoratus, quod
iam cades passim miscerentur, impetrato à iudi-
ce curru, ad generosum Dominum Franciscum
Allagy, singularem in illis locis Catholicorum
Patronum, iter suscipit. Vix medio ab oppido
milliari digressum, decem à tergo Haidones ador-
ti; Papista scelestus est, inquiunt, mactetur. Ego
verò, respondit Pater, non tantum papista sum,
sed & sacerdos, & Iesuita. Hanc ipsam igitur ob
causam, sceleste, aiunt illi, primum castrabere, ac
deinde trucidabere. Hęc ingeminabant furentes,
ac simul eum ad necem rapiebant. At ille de ca-
pitaneo solùm placido vultu rogitans, ad eum se
proficisci velle aiebat. Quibus auditis, mutarunt
illi repente consilium, incolumemque dimise-
runt;

runt;

runt. Duo in hoc facto admiratione digna accidere, quæ puer, qui cum nostro erat, se obseruasse affirmavit: primo, cum qui primus ad currum aduolabat, repentino impetu corruisse in terram, nec ante surgere potuisse, quam socij sceleris Patrem reliquissent: Alterum, nulla vi falcatum tum ensẽ educere valuisse è vagina, tamen utraque manu tentasset. Conductos se ad necem Patris fuisse à quibusdam Liezcaiensibus, ipsimet postero die facti sunt, instigatosque præterea à mercatoribus, Tocainum (quod illic futuræ essent nundinæ) petentibus, ac malum pro bono reddentibus. Eosdem enim cum noster obuios habuisset, Christiana charitatẽ motus rogarat, ne manifesto periculo sese obijcerent: omnia illa, ad quæ pergerent, loca, tumultibus esse plena; maxime Tocainum, vnde ipse nudiustertius exiuerat. Sed contempserunt illi salutaria monita, magno suo malo; nam eodem pænè momento temporis, duobus duntaxat è triginta exceptis, vitæ ac mercium iacturam fecerunt. Noster vero sacerdos è manibus Haidonum elapsus, ad virum quendam nobilem paululum de suo itinere deflexit, à quo præterquam quod tribus diebus perhumaniter sit habitus, etiam in digressu, currum, quo commodius, & famulum, quo tutius cœptum iter proficeretur, accepit. Transeunda enim fuit ciuitas, in qua, qui Patrẽ de ponte in flumẽ deturbarent, parati esse dicebantur: transiuit tamen illæsus, quamuis armis personarent suburbia, & Boczaiatorum Haidonum vexilla ibidem volitarent. Euasit & aliud periculum à tribus equitibus non multum à ciuitate progresso intentatum: ac tandem ad D. Allagy saluus, sed necdum securus peruenit

uenit. Nam insequenti nocte nuntiabatur hostes Tibiscum transisse, ac proinde lucem præstolari tutum non esse. D. itaque Allagij, rebus cæteris, vt potuit, compositis, vxorem in tutiorem locum ablegat; ipse cum duobus è D. Francisci familia Patribus, quorum opera, in reuocandis ad pristinam religionem subiectis ditioni suę hominibus, aliquot annis vsus fuerat, & cum nostro sacerdote, Cassouiam versus contendit, sperans fore, vt Illustrissimo Generali, quem iam nouas copias habere ibidem putabat, iungeretur. Verum aliter cecidit. Paulo post enim transfuga deprehensus, qui, per nocturnas tenebras, exploraret quid D. Allagij ageret, quouè iter suum intenderet. Cognitum præterea fuit, arcis, & pagorum omnium ipsius alium dominum, Blasium videlicet Lipay, à Boczcaio iam designatum esse: & quod præcipuum erat, Cassouiam ab Haidonibus occupatam. Quid igitur in re tam ancipiti ageret? vela nimirum vertit: Religiosos, quos secum habebat Lælesium, vbi sacerdotes aliquot degebant, deducit; ipse ad suos reuertitur. Sacerdos vero noster Iaroslauiam tandem venit: vbi fraterna nostrorum charitate recreatus, vnus hebdomadę spatio quieuit. Inde Cracouiam profectus, non tantum singulari domesticorum humanitate ac beneficentia vsus; verum etiam diligenti medicorum cura in graui ægritudine, qua mensem integrum laborauit, subleuatus, tandem Olomutium, ipso peruigilio Natiuitatis Domini, in suam provinciam redijt.

R E S I D E N T I A T V - R O C I E N S I S .

NO T A T Æ sunt centum triginta confessio-
nes totius vitæ, partim ad gremium Matris
Ecclesiæ redeuntium, partim plures annos in ra-
tiones conscientiaë reducentium. Copiarum mi-
litarium frequens transitus, non mediocriter no-
strorû exercuit patientiam. Ex iis Catholici qui-
dam, sese ad futura belli pericula, pœnitentiæ &
Eucharistiæ Sacramentis, in sacra æde nostra mu-
nierunt. Qua re factum est, vt Wallonum & Raf-
cianorum duces, cum fugerent Haidonum con-
iuratum manum (quæ se in superiori Hungaria
contra legitimum Regem, Germanos atque Ca-
tholicos, electo suæ sectæ Calvinianæ defensore
Stephano Boczkaiò, erexit) eisque in Turocien-
si comitatu nobiles Lutherani, Societatis Iesv
hospitium assignarent; ipsi ne nostris subditis Ca-
tholicis oneri essent, in alia comitatus loca di-
uerterint cum suis copiis. Excursione Nedezi-
um (pagus est Catholici viri, distans tribus quatuor-
ue miliaribus) festis Resurgenti Christo dicatis
sacerdos vnus plures centum excepit confessio-
nes, quarum multæ de tota vita fuerunt, iam pri-
mùm nuper conuersorum ad fidem Catholicam.
Hic senis cuiusdam Zolnensis pietas insignis exti-
rit, quem neque ministri hæretici furiosæ pro-
concione inuectiones, neque pecuniariæ multa
à suis ciuibus irrogatæ, neque carcer intentatus,
neque periculum capitis à veritate Catholica re-
ligionis auocare potuit. Eandem laudem obtinuit
iuuenis

flumen à nostris instructus, quem Prædicans Zol-
nensis & parentes tum minis, tum varijs pollici-
tationibus frustra à suscepta fide dimouere cona-
ti sunt. Accessit domui nostræ portio agri, quam
vicini iniuria possidere volebāt, iure recuperata,
non contemnendo fructu redditus annuos auctu-
ra. Pagus noster Salca, quem anno præterito ex
Lutheranismo cœpimus extrahere, ex illa fœtida
lacuna hoc anno penitus emerfit, omnibus vtriuf-
que sexus hominibus ad Sacramenta legitima
perductis. Opus hoc ex fundamentis non solum
Salcensibus, & eorum vicinis, sed etiam nostris
iter agentibus diuinorum officiorum causa, per-
quam necessarium exurget. Sacerdos è nostris
duobus fere mensibus operam suam fructuose in
castris collocavit, Sacramentis ministrandis, æ-
gris, vulneratis, & pauperibus visitandis; omni-
bus in utroque homine pro facultate adiutandis.
Tentorio eius hostilis tormenti ictu dilacerato,
singulari Dei prouidentia conseruatus est incolu-
mis: eius intercessione duo vinculis liberati, duo-
bus iam condemnatis, & per confessionem ad
mortem comparatis, vita donata. Dux addictus
gladio in summam animi desperationem vene-
rat: at vbi peccata sua, bis repetita confessione,
coram sacerdote euoluit, magno & constanti a-
nimo ceruice gladium excepit. Is omnem supel-
lectilem suam, dum ad luendum supplicium iret,
vsque ad indusium pauperibus coram omni mul-
titudine distribuit; ab omnibus venia petita, in
Dei laude & fidei Christianæ confessione, ora-
tionibus factis, & cruce sese muniens, altissima
voce Dei, B. M. Virginis ac omnium sanctorum
auxilium inuocans, anima Deo commendata,

magna omnium adstantium laude & ædificatio-
 ne vitam finiuit. Iuuenis ab ineunte ætate Lu-
 theranus, videns nonnullos Catholicos pœnitenti-
 æ & Eucharistiæ mysteria frequentantes, Sa-
 cerdotem adit, eumque his fere verbis alloqui-
 tur; Domine, nos Lutherani nunquam bene
 confitemur, & tamen plurima mala facimus,
 licet semper in periculo mortis versemur. Ho-
 die cadit iste globo ictus à Turcis, cras alius, vel
 plures: posset etiam mihi hoc contingere: ideo te
 rogo, Domine, audias meam confessionem; vo-
 lo enim viuere, & mori in posterum Catholicus.
 Tum magna sui animi recreatione, facta confes-
 sione; En mea manus, inquit, scias me impo-
 sterum Catholicè victurum ac moriturum. Quod
 referam, altero anno gestum est, sed hoc anno
 in castris relatum. Quidam magno genere &
 dignitate Comes, natione Germanus, insigni-
 ter Lutheranus, cum in Sanctissimam Eucha-
 ristiam, & Beatissimam Virginem, indignissimi-
 quæque & scœdissima protulisset, sibi à Deo ce-
 lerem pœnam optauit, si sua fides vera non esset.
 Non distulit Deus ultionem; falsitatem eius
 dei, impietatemque linguæ eodem die Catho-
 licis testatam reddidit. Nam correptus est po-
 ste, & die sequente impiam animam euomit,
 neminem ex exercitu Morauico (in eo enim
 fuerat) ea lue violato.

MISSIO

MISSIO TEPLANA.

TEPLA pagus est in Comitatu Lyptouien-
 si non contemnendus, in qua sacerdos è
 nostris decem menses desudavit. In eum Ca-
 tholica religio illata: parochia cum templo ex
 manibus Lutheranorum erepta, non sine peri-
 culo vitæ, concurrentibus ad arma aduersarijs;
 confessiones ad Ecclesiam redeuntium centum
 octoginta & plures auditæ: cerimonix Ecclē-
 siasticæ reductæ: infirmi adiuti; sacerdos Ca-
 tholicus ex nostrâ parochia Slechensi, renouatæ
 Teplensi Ecclesiæ datus; in eius locum Sle-
 cham misso sacerdote altero, Alumno nostro,
 cuius primo sacrificio Prorex Hungariæ, cum
 ex itinere domum nostram diuertisset, in festo
 omnium sanctorum interfuit, admiratus fre-
 quentiam hominum, diuinas epulas ex noui
 Sacerdotis manu capientium. Hanc missionem
 multis precibus impetrauit Teplæ Dominus
 Gaspar Horuat, vir Catholicus ex Ariano,
 Transylvanicæ nobilitatis, Dux Aulicorum pe-
 ditum Sigismundi III. Regis Poloniæ: iuuie
 sumptu ornando Ecclesiam, laboribus & peri-
 culis promouit, ac per sacerdotem nostrum
 perfecit.

Kx 3

COLLE

COLLEGIUM CRVM-
LOVIENSE.

EST Crumlouij florens sanctæ Claræ sancti-
monialium cænobium. Huic nomen dederat
virguncula bono loco nata. Hæc quanquam sa-
cris necdum de more vestibus ad tyrocinium ini-
tiata; multum tamen in cantu, scriptura, & reli-
qua sacra disciplina profecerat; cum eam sæda &
admodum pertinax tabes corripuit, adeoque ad
omnia inutilem reddiderat, vt vix incedere, ac re-
spirare posset. Adhibitæ sunt medicinæ, sed fru-
stra, tandem, vt in re desperata, confugitur ad vo-
tum Beatissimæ Dei Genitrici Caiouium, quod
templum vnus horæ itinere distat Crumlouio;
rogatur vnus è nostris, qui votiuum istic faciat sa-
crum. Quid multa? dictum factum, virgo conua-
luit, nec ita multò post sacro habitu, quem mor-
bus retardabat, induta, hodiè que strenuè tyroci-
nium prosequitur. Latuisset hoc Deiparæ bene-
ficium conclusum monasterij silentio, nisi peri-
mille quiddam propiùs nos attingens, in lucem
illud protulisset. Frater vnus è nostris, absoluto
Viennæ Philosophiæ curriculo, in ipsa quasi me-
ta, tabe infesta correptus, huc tanquam ad ægro-
rum asylum mittitur. Tres ipsos menses sub me-
dico erat, eo profectu, vt superante omnia reme-
dia malo, ad euitandam contagionem à cetero-
rū conuictu fuerit seiungendus. Ita periclitanti,
venit in mentem Beatissimæ Virginis Caiouensis
patrocinium quærere: id primo per alios implo-
rabat, qui isthuc ineunte Octobri Sabbatis, quæ
propter

propter celeberrimum populi concursum Aurea
 vocantur, se conferebant: statimque eadem no-
 ste magnum sentire visus est morbi leuamen. In-
 cessit ergo cupido, vt ipsemet etiam eandem o-
 pem coram efflagitaret: sed morbus vsque adeo
 corpus iam ac vires omnes demolitus fuerat, vt,
 quod maximè cupiebat, pedibus iter illud sine e-
 uidenti periculo conficere posse, nullo modo,
 omnium iudicio, existimaretur. Ne tamen vo-
 tum penitus in irritum recideret, quæsitus est
 currus, quo ad ædem Caiouensem deueheretur:
 vbi de curru res foris innotescit; contulerunt
 se eodem piæ aliquot matronæ, in quibus erat,
 quæ puellam, de qua dictum est, sanitatem esse
 consecutam, ægram Caiouium deduxerat; quæ
 nostris beneficium illud gratulabatur, idemque
 ita gestum esse ex ipsa monasterij Antistita cogno-
 uimus. Curru igitur vectus, habuit comitem a-
 lium quendam ægrotum nostrum, quem è me-
 dio Theologiæ studio, apoplecticæ quædam pe-
 dum ac manuum affectiones malignæ, nequic-
 quam à medicis Græcij curatę huc exegerant: am-
 bo sanitatis perauidi, cum gnauiter apud Beatissi-
 mam Virginem negotiũ suum egissent, Theolo-
 gus quidem breui conualuit; Alter autem Philo-
 sophus, lentius quidem, consanescere tamen &
 ipse manifestè cœpit. Sed iam è valetudinario
 prodeamus in publicum. Concio fit tum Bohe-
 mice, tum Germanice diuersis in templis; neutra
 sine fructu. Anus temulentos bacchari conspic-
 ta, clare suspirans & quasi increpitans; En, ait, vt
 isti tua pulchra & feruida frustrantur dicta, ô
 Concionator Boheme! & valuit ad modestiam
 vox aniculæ. Cum enim in vini cremati matuti-

nos festis diebus compotores & similes publicas noxas, & præsertim conuenticula Lutheranorum inuectus esset Germanus concionator: vix dimissa concione, vox præconis eadem prohibens, in foro insonuit. Portæ ciuitatis ad comprimendam vagandi licentiam, & curruum strepitus arcendos, clausæ tempore concionis deinceps asseruata. Iudici quoque demandatum, vt inter idem temporis innigilaret. Quod ille dum quodam festo mane agit; ecce tibi in gurgustio quodam, in concionabundam & psallentem Lutheranam turbam incidit: diffugere plerique, relictis in medio duobus mysteriorum suorum præstantibus codicibus Postillæ & Psalterij; quos inde sublato, Iudex Capitaneo, Capitaneus Collegio dedit. Quanquam non ea sola præda fuit, pluribus enim frequenter, & aliâs potiti sumus huiusmodi libris: imo, quod optabilius, ipsis animabus. Viginti amplius partim ex Lutheri, partim ex Hussij castris ad Ecclesiæ gremium redierunt, præter illos, quos nescias, sub nostrorum an aduersariorum signis mereant (ij sunt sub vtraque specie communicantes) quorum ad vnitatem reducti duodeni. Abbas tum opima prælatura, tum familia nobilis, assiduis & diuturnis fractus morbis, sæpius lectulo adhærescebat. Fiduciam concepit conualescendi, si Nostro cuiquam confiteretur; nec inanem. Statim enim vt confessus est, & sacra Synaxi ad lectulum refectus, meliusculè habuit, eo profectu, vt triduo post eidem sacerdoti nostro significarit, se belle habere. Abbatem exemplum secutus est reliquus fratrum conuentus, quanquam pedetentim. Explorabant enim, per confitentes famulos, nostri humanitatem.

tem.

tem. Denique Prior, superata cunctatione, omnium primus generaliter se expiat. Id ubi rescitum, nemo fuit, neque Nouitius neque Veteranus, quin idem facerent. Hos demum consecuta est omnis familia, tam ad confessionem, quam ad sacram synaxim è manu Patris percipiendam. Sic Deo iuuante, totum illud cænobium renouatum, in meliorem vitæ frugem incumbit, nostrisque se addictissimum exhibet. Dum noster hic rem gerit, Abbas proximus, hoc familia & opibus longè florentior, eum ad similem messem ad se inuitat; sed nimirum sacerdotum penuria reuocabat Lincium, quo potissimum subsidiarius Crumlo- uio mittebatur.

COLLEGIVM COM- MOTOVIENSE.

TRIGINTA vnus errore posito ad Catholicam religionem transferunt. Fuit inter hos Dominij huius, Cæsaris nomine, Capitaneus Gasparus à Logaw, vir antiquæ nobilitatis, ac varijs militiæ officijs perfunctus: conuersio huius per præcipuos regni proceres, nostrorum impulsu, feliciter peracta est. Confessus in Collegio, ipso die cenæ Domini sacram Eucharistiam accepit. Mirum quam eius ad Catholicos transitio fregerit hæreticorum animos, tum maxime, cum impetrato Cæsareo decreto, Senatus ac omnes ciues, processioni corporis Christi interesse iussi sunt: quo factum, vt tanta solennitate celebrata sit, quantam ab hominum memoria nemo hic vnquam vidit. Ducebāt primum agmen quadringentæ

gentæ

gentæ circiter virgines: has subsecuti sunt ordine studiosi: post hos accensis cereis congregatio: hinc sexaginta circiter Angeli decentissime ornati, cum cantoribus umbellam præcedebant: cingebant latera Primas & consul velum sustinentes: subsecutus Capitaneus cum Senatu & reliquis ciuibus per suas tribus distinctis: vltimum agmen claudebant mulieres, quæ, vt virgines, submissis quibusdam matronis Catholicis, pios in Dei laudem hymnos concinebant: personabant interea alternatis ciuibus omnia, tubis, tympanis, cantu, ac musicis instrumentis, tanto pietatis sensu, vt non defuerint præ gaudio illachrymantes, inauditique sint, qui se pæne beatos exclamarent, quod tot annorum postliminio, tam cumularum videret splendorem Processioni restitutum. Auferunt hanc solennitatem Orationes & Carmina, quæ exteriorum Collegij partem, qua cum sacra Eucharistia transeundum erat, mira varietate ornarant. Selecti fere præcipui hæretici, qui umbellam ferrent, vt vel inuiti hoc officij genus SS. Eucharistiæ impenderent. Quanto te periculo exponant, qui religionem loco & tempori accommodant, subiecto videre licet exemplo. Bauiarus quidam, vir maturus, celebs & non illiceratus, à puero quidem Catholicus, sed frigidus, politicum agens, varijs tum in Austria, tum in Sciria apud varios defunctus officijs, nunc famulus, nunc scribæ, nunc ludi rectoris, vel Agentis partes obiens, persuasione cuiusdam familiaris & noti mercatoris Lutherani, in Misnia habitantis, & spe nobilioris conditionis, hisce prouincijs relictis, in Misniam superiori anno profectus est. Verum cum eo peruenisset, ab amico deseritur,

ac iubetur Dresdæ libellum supplicem Cancellaria Ducis Saxoniae offerre, ea spe, præclarum aliquod officium non defuturum. Abit Dresdam, offert litteras supplices: placet persona & eruditio hominis; sed cuiusnam sit religionis, inquiritur. Profitetur se Catholicum; mirantur illum in Cancellaria Lutherana officium petere, & respondent fieri non posse, vt adiuuetur, nisi Catholicam abneget religionem, & Lutheri dogma sectetur: quam ob causam ad varios Prædicantes ablegatur, vt fidei suæ rationes exponat, & ab iisdem obscura noui Euangelij luce illustretur. Accedit, confert cum illis de fide; sed laterem lauant Prædicantes, nec quidquam suis argumentis efficiunt; ipse Catholicam religionem constanter profitetur, qua re visa, tum ab ipsis, tum à magistratu rejicitur, & vt proditor, tota Misnia proscribitur. Hac ignominia eiectus, & ab omnibus spreus, varijs cogitationibus in via occupatur; & vespere quodam occasu solis præuentus, in syluis pernoctare cogitur. Sub mediam noctem, quam miser insomnem ducebat, diabolus habitu peregrinantis, se ipsi offert; alloquitur, quid faciat, quo pergat, inquirit; respondet ad omnia, suasque miseras candide enumerat; solatur ipsum peregrinus, seque itineris comitem, & in omnibus auxilio futurum promittit. Confederant aliquantisper; surgunt, progrediuntur, varia miscent colloquia, atque ex improviso multi per aliam viam illis occurrunt, quos peregrinus ille personatus, suos dicebat socios & comites itineris; excipitur fictus peregrinus ab illis magno honore, & socius miser magno gaudio. Confident ad proximum fonticulum lucente luna; bibunt, ac de religione

varios

varios instituunt sermones; compatiuntur quidem, quod tam turpiter sit eiectus; potuisse tamen cedere loco & tempori, ac dissimulare religionem, modo corde Catholicus permansisset. Dum sic illum solantur, subito audit vocem, quam postmodum sæpius audiuit: *Caue, munit te signo S. Crucis, deciperis, esto constans, confiteare quàm primum Catholico sacerdoti peccata tua integrè, & memineris præteritorum factorum, è quibus hæc mala.* Qua voce audita, omnes illi peregrini in ignes versi evanuerunt. Ipse vero terrore prope exanimatus corruit, adeoque rationis vsu priuatus fuit, vt sarcinam, pecuniam, litteras testimoniales amiserit, nec vbi locorum esset, agnouerit. Multis inde diebus ægre vitam præ inedia trahens, per montes & sylvas oberrauit, varia quidem spectra diabolica perpessus, semper tamen aliquam Dei recognitionem, menti impressam sentiens, humillimè petit, vt sibi Deus parceret, & se conseruaret: quàm primùm ad Catholicum locum veniret, de tota vita se confessurum, sacram synaxin suscepturum, & ad B. Virginem Lautetanam peregrinationem instituturum. Quo voto emisso, plenius ad se rediens, pauciores habuit diaboli illusiones. Tandem squalidus, luridus & exhaustus, Commotouiam in Octobri venit; Collegium quàm primùm accessit, obnixè confessarium petit; magno dolore de tota vita confessus est. Atque ita plenus consolationis, in Italiam ad exoluendum votum perrexit. Peregrinatio Grupnenfis celebrior hoc anno fuit, quàm aliàs vnquam, pænitentium ac communicantium frequentia; quorum plerique veniunt ex hæreticis locis, v-
 bi

bide religione Catholica fere nihil inaudiunt. Notandum hic merito occurrit noui Euangelij paradoxon. Misnensis quidam, iam olim hic conuersus & ciuis factus, cum vltra Lypsiam tribus milliariibus ad suos rediisset; grauitè à parente, propter mutatam religionem, reprehensus est: vocatur ad peruertendum eum præcipuus illorum doctõr, qui dum multa de varijs religionis articulis effutit, quærit Catholicus, vbi & quando incipiat existere Eucharistiæ Sacramentum? negauit ille esse vel in altari, vel in manu, vel in ore, sed fieri in gutture, dum deglutitur. Infert Catholicus, Quid igitur opus vobis Prædicantibus, si guttur sumentis efficit Sacramentum? cumque Prædicans nihil ad rem respondere posset; ille quidem triumphans abiit, hæreticus verò auditores & parentem, de fide sua dubios reliquit. Peropportunè accidit, vt Cæsareæ Aulæ Iudex, penes quem est authoritas mutandi Senatus in regijs ciuitatibus, hâc transiret. Præoccupatus is iam erat, vt primatem Cadanæ, præcipuum ac feruentem Catholicum, non solùm officio, sed etiam Senatu exturbaret. Admonitus à nostris, de religione actum videri in illa ciuitate, si is amoueretur: ita rem cordi accepit, vt illum non modò in dignitate confirmarit, verum etiam plures Senatui Catholicos adiunxerit. Impetratum item, nostrorum opera, decretum in eos, qui ad hæreticos concionatores excurrunt. Indictum fuerat iam ante annum, medio abhinc milliari, cuidam hæretico Prædicanti, vt ocluso templo, concionibus desisteret, is, vt videretur Cæsareo mandato obsequi, templum reliquit, ac supra bouile (dignum tali Euangelio locum)

locum)

locum) suos conuocauit. Fiebat ad illum magnus vndequaq; concursus. Qua de re dum iterū querelæ deponerentur, nobilis, in cuius protectione degebat, rebus suis metuens, omnē illi concionandi facultatem interdixit. Crescit in dies in vicinis Misniæ & Saxonix partibus scholarum nostrarum opinio. Quo fit, vt quanta possint diligentia, inuigilent hæretici buccinatores; ne ad nos, tanquam ad certam Euangelij sui perniciem, vlli transmittantur. Floruerunt nihilominus egregia iuuentute. Habuit domus pauperum centum triginta, ex disiunctissimis Germaniæ ac Bohemiæ partibus, egregiæ indolis adolescentes: ex quibus copiosa aliquando messis Ecclesiæ expectatur. Venerat ad nos superiore anno è Saxonia puer honestis parentibus oriundus, is in patriam reuocatus, ac quæsitus à parente, quid apud Iesuitas didicisset, præter spem cumulatissime satisfecit. Inde à pædagogo, qui illi in hæresi ante præfuerat, multa interrogatus, ita eum conuicit, vt admirabundus parens; Benè habet res, inquit, si tam paruo tempore tantum profeceris; perge, & vltèrius apud Iesuitas studijs incumbere, ac deinde vitam, quam voles, amplectere: neque vel matris, vel aliorum amicorum dissuasiõne moueri potuit, quin eum omnibus necessarijs instructum remitteret. Alius nobilis puer, hæreticis natus parentibus, & apud hæreticum agens hospitem, Agnum Dei artificiose inclusum in delicijs habebat: obseruat id hospes, atque absente puero subreptum, tanquam rem susperstitiosam comburit: meditatatur vindictam puer, atque absente hospite, postillam hæreticam vicissim comburit. Appetebat varijs conuitijs Grupnam euntes, ipsam-
quo

que Dei Matrem rusticus, non longè isthinc plaustrum vini ducens: Monetur, vt B. Virginem reueretur, & ne conuiciis afficiat: spreuit ille, & subitò curru subuerso, ruptoque vase, omne vinum effusum periit. Ita miseri hominis blasphemia, p̄nam Domini sui metuentis, in luctum & lacrymas commutata est. non raro ad visitandum Collegium huc Magnates diuertunt, quibus plerunque id officij impenditur, vt carmine aliquo & solenni musica salutentur. Quam rem tam gratis animis accipiunt, vt omnem nobis & studiosis beneuolentiam promittant. Venerat serenissimus olim Princeps Transyluania Sigismundus, cum alio quodam Dynasta, cum quo in Collegio pernoctans, dum pari officij genere exceptus esset, summa beneuolentiæ significatione nobis gratias egit, ac domui pauperum, paucis interiectis diebus, currum dolio vini, caseis, ac butyro onustum, pro honorario transmisit. Impetrata post multos tandem labores, Casareo diplomate ac sumptu, vicina domus pro extruenda quarta Collegij parte; item turris carceris, quæ domui pauperû & aream, & habitationem faciet laxiorem. Quia penes nos est ius patronatus in huius dominij Parochias, defendendum idem fuit. Cum enim tria millia talerorum, quæ templo debebantur Commotouienti, alio auertenda videret Senatus, nec authoritati eorum, qui ea peterent, contraire auderent: actum cum Proceribus Catholicis, vt decretum ad Senatum missum rescinderetur, eademq; pecunia instaurando templo, turri, parochiæ & scholis relinqueretur; magna Senatus gratulatione, qui certos ad nos è suis destinauit, qui eo nomine Collegio agerēt gratias.

COLLE

 COLLEGIVM NOVO-
DOMENSE.

LV THERANA hæresi deposita, vel Hussi-
 tico Calice deserto, ad Ecclesiæ Catholicæ
 communionem adducti sunt quadraginta quin-
 que. Mulri nutantes in fide, confirmati; vnius
 speciei vsus in nonnullos pagos inductus; tem-
 plis aliquot, quorum curam ceu patroni gerimus,
 de altaribus ornatoribus, vestibis sacris, varia
 supellectili, prouentibusque nouis prouisum; ci-
 uibus oppidi Vathouiensis in Austria, Christi
 patientis, & Resurgentis anniuersario tempore,
 ab vno ex nostris vtiliter opera nauata est. Exe-
 quia Illustrissimi Domini D. Ioachimi Vdalrici
 à Nouadomo &c. vltimi ex antiquissima familia
 Nouodemensium, non solùm varijs Epicedijs &
 Epigrammatibus typo excusis, verum etiam ora-
 tione Latina funebri coram frequenti Clero, re-
 gnique Proceribus per sacerdotem nostrum, ma-
 gna Collegij nostri laude, habita, cohonestata
 sunt. Illustrissima Domina Catharina Comitissa
 à Mundffort, huius Collegij fundatrix, à morte
 filij sui liberalissimam, & amantissimam erga nos
 matrem se ostendit, non tantùm sacrarium, ve-
 rum etiam rem familiarem nostram, varia supel-
 lectili augmentando. Eadem hoc anno binas æ-
 des Collegio nostro vicinas coëmit, & habitatio-
 ni pauperum studiosorum attribuit, in qua vt tri-
 ginta adolescentes commode ali possint, decem
 millia talerorum, ex quibus annuus sexcentorum
 prouentus habeatur, designauit. Par munificen-
 tia

riā eluxit in Illustrissima Domina Maria Maximiliana Comitissa ab Hohenzollerin, Illustrissimi D. Ioachimi Vdaltrici à Nouadomo relicta vidua, non erga Collegiū solum, cui vini plura uasa donauit; sed etiam erga dictam domum pauperum; cui, præter alia, triginta nouas spondas & lectos, cum reliquis necessarijs curauit.

COLLEGIÛ LABACENSE.

VIR nobilitate veteri insignis, vna cū vxore, posthabita reliquorū Nobiliū & suorū inuidia ac offensione maxima, Catholicā fidē suscepit. Ex ijs qui, postquā per Serenissimi Archiducis Ferdinādi edicta, Lutheranis hæ prouinciæ fuere interdixta, cōceptū ab infātia hæreseos virus animo celabāt, plures quā triginta gremio Ecclesiæ Catholicæ sunt restituti. Fuit in his vxor hæretici in exiliū cū suis ituri, cui mariti mors saluti fuit. Nam matrimoniū cū fide Catholica, singulari sua satisfactione suscepit. Vetitā sub vtraq; specie cōmunicādi cōsuetudinem abiecit vnus. Libri hæretici partim cōcionū vi, partim alia nostrorū diligētia, vel sunt subtracti, vel igne absumpti: tanto numero vt pretiū esse potuerit mille florenorum. Ad priores quinque scholas, sexta rhetoricę, hoc anno, adiuncta est: Ex quibus pleraq; pietatis & religionis exercitia, quę ex hæreticorum consuetudine in desuetudinē pene abierant, sensim per scholasticos in vsū reducuntur. Ab ijs enim alij modū recte confitēdi, alij dicendi Rosarij ritū; alij sacrū diebus festis audiēdi, & à vetitis in quadragesimę, aliorumq; ieiuniorū temporibus, abstinēdi obligationem sunt edocti. Vnus etiam studiosorū ca-

sti pudoris exemplum in Iosepho expressum pulchre imitatus est. Hic litteris, alijsque modis, per feminam ad illicita sollicitatus, ea omnia iniuncto repudiauit animo. Sacra supellex templi nostri aucta est. Femina nobilis Calicé attribuit; Serenissima Archidux Maria Serenissimi Archiducis Ferdinandi Fundatoris mater, duo Reliquiarum è Societate S. Ursulæ capita in rubro serico, collucentibus vnionibus, & aureis argenteisque filis, miro artificio perpulchre ornata, statuum item S. Iacobi argenteam deauratam donauit. Nec minor rei familiari facta est accessio. Nam Illustris Dominus Georgius Lencouicius P. M. olim Carniolæ, & finium regni Croatiae summus Præfectus, quarto ab hinc anno non exiguam nobis summam in morte legauerat: quæ cum fere desperata haberetur, singulari Dei fauore, ac Serenissimi Ferdinandi nostrorumque diligentia obtenta est. Itaque Collegio nostro, ære alieno multum obærato, mille floreni; totidemque altari, in eius sepulture memoriam erigendo, celsere. Seminario item pauperum studiosorum, in futurum rei Catholicæ ac in Prouinciæ auxilium alendorum, annui ducenti floreni sunt destinati. Maximum, hac beneficentissimi viri liberalitate, communibus rebus accessit emolumentum, mireque Seminariû ex ea auctum est, vt accedente etiam aliorum liberalitate, viginti quatuor iam ex eleemosynis in Seminario alantur. Duæ item vineæ, à pijs, Societati datæ.

COLLE

COLLEGIVM GLA-
CENSE.

A Tribus annis & amplius in locum hæretici Capitanei, Magnus ac Illustris D. Henricus de Logau, Cruciger S. Ioannis Ierosolymitani ordinis, ab Imperatore in propagationem finium Ecclesiæ suffectus est. Hic cum ineunte vere ab eodem Imperatore, orator ad Magnum Moscorum ducem in Moscouiam ablegaretur, commodam princeps Prædicantium huius loci occasionem se nactum arbitratus est, procaci sua lingua pro libidine Catholicos perstringendi, virisque acerbitatis suæ afflandi innocentum animis. Dominica igitur corporis Christi festum antecedente, adeo in Catholicos veluti idololatrias, ob cultum venerabilis Sacramenti est debacchatus, vt ad concitandos in nos plebis animos nihil tum amplius desiderari potuerit, attamen ne illotriduo, quod inter festum & Dominicam intercedebat, seditionis faces extinguerentur, iubet eos ipso festo, hora & amplius quam prodiremus in publicum, reuerti ad idem fanum, grauitatem execrandæ idololatriæ suis depictâ coloribus, perspicue se positurum ob oculos. Res non caruit graui periculo. Quare ne Prædicans ex voto, dicto die caneret classicum: mature seditiosis eius conatibus P. Rector censuit occurrendum. Missis igitur duobus sacerdotibus ad ciuitatis Præfectum, omnes ei Prædicantis machinationes aperit, eumque & vniuersum Senatam obnixè orat, diligenter attendant, ne si dissimulaue-

runt, Prædicantis periculosi conatus in apertam erumpant seditionem, magno totius ciuitatis malo. Ni igitur & se, & Prædicantem incendij faciem, ad suam Maiestatem deferri velint, principijs maturè obstant. Qua comminatione audita, vehementer animo consternatus, bono iubet R. P. Rectorem esse animo, pollicetur suo Senatuique nomine futurum, vt æque tutò hoc anno absente, quàm superioribus præsentè Magnifico D. Capitaneo, quicquid religionis est, perstrepente nemine, à Catholicis de more peragi possit. Quapropter Senatu postridie conuocato, senatusconsultum factum est, & sub graui multa tam in ære, quàm in corpore demandatum singulis, ne quispiam cuiuscunque tandem status & conditionis foret, minimùm aut venerabili Sacramento, aut ijs qui illud comitarentur, facesseret negotium. Quin & Prædicanti impositum silentium inde colligitur, quod tota illa concione, quam in magna hominum frequentia, hora & loco assignatis, habuit, idololatriæ nec verbo meminisset. Prodeuntibus igitur nobis per medias hæreticorum turbas, intra & extra mœnia in publicum, & ad templum, vnde egressi, reuertentibus, adeo quietè ac feliciter, Deo propitio, peracta omnia, vt nunquam alias felicius. Accedit, quod & Prædicans eruditionis nomen, quod habebat cuiuscuiusmodi, hac occasione & Glacij & in comitatu vniuerso pæne perdiderit. Nam cum ipso Corporis Christi festo veritas Sacramenti, etiam cum applausu hæreticorum, ita dilucide ac efficaciter à Nostro ostenderetur, vt facile omnes sycophantæ cauillationes euanescerent; cumque alia item concione retortis in eum idololatriæ telis,

telis, quibus ipse idololatra confessus, ac idololatriæ conuictus, necnon ouillis pellibus Augustanæ confessionis exutus, impostor Calvinista, pro pastore Lutherano, Glacensi populo spectandus proponeretur: mitum, quàm ea re illorù animi ab eo, quem pæne manibus gestauerât, subito fuerint alienati. Doluere quippe se à Calvinista, qui tot annis Lutheri dogma fuerat mentitus, tam enormiter tanto tempore fuisse delusos. Conciones Dominicis ac festis diebus, vt alijs annis, habite. His hoc anno post pomeridianam Catechesim accessit priuata instructio eorum, qui vel Catholici, rudes autem in modo orandi & confitendi, vel plane hæretici, eoquè nomine instruendi peculiariter, in scitu maxime necessarijs fidei articulis. Hi ytriq;e, quorù causa susceptus hic labor est, desiderio & verù cognoscendi, & vitã rectè instituendi vsque eo feruēt, vt hactenus nullã ynquã vesperarù ac concionis catechisticæ morã, quantumuis protraheretur, fatigari potuerint. Peractis enim quibus piè intersūt, pomeridianis diuinis officijs, templũ egrediuntur, Patremque, à quo familiariter informantur, magno numero ante fores in cæmeterio diffusi, præstolari solent. Quo id autẽ fructu, testantur in melius eorum mutati mores, nec paucorù ad fidem facta aggregatio; nam hoc anno Lutherò Caluinoq; repudiatis, fidem Catholicã amplexati sunt sexaginta nouem. Venerat in horum Societatem rusticus sat locuples, qui posteaquã Patri, post frequentiore congressum, spem conuersionis fecerat, rem autem subodoraretur vxor, mox eam cum Prædicante, à cuius pendebar ore, communicat, ab eodemque, quid factò opus foret, gnauiter instructa, impigrè se operi

accingit, nec prius à cœptis destitit, quam incautum in suas rursus allectum partes, velut ouiculam iterum discerpendam lupo sisteret. Prædicans igitur cum multo labore ac tempore bene informatum, breui pessimè deformasset, ab eodemque, de non deserenda perfidia, fidem datam, uti assollet, accepisset, ac in rei totius confirmatione frustulum profani panis & porrigeretur, & acciperetur, ecce è uestigio ambobus marito ac coniugi diuina adest ultio, & meritas ab ijs expetit penas. Eodem quippe tempore, quo hæc sacrilegè ab ijs peraguntur, iustissima vindex Dei ira in bimestrem domi relictam filiolarum sauijt; tenerum illud corpusculum, immixtis phreneseos cruciatibus, diris, ultra quam dici possit, exagitans modis. Quare cum domum à Calviniana cena parentes reuerterentur, filiolarumque delicias suas, summo cruciatu ac dolore perire inopinatè offenderent, replent domum ac totam illam viciniam mœrore, planctu ac lachrymis. Ceterum cum hæc gratis, offenso numine, ab ijs fierent omnia: ad placandum illud consilio Catholicorum conuertuntur, & voto Beatissimæ Virgini templi nostri præfidi nuncupato, meliora, depulso filiolarum morbo, circa se spondent omnia. Nec in cassum cessit votum, siquidem derepente diuinum adfuit auxilium, puellamque morbo, parentes mœrore liberat. Qui proinde interim non immemores voti, templum nostrum Dominica die, non absque comitatu ingressi, illic Deo ac Virgini Matri gratias pro beneficio acturi, prosternuntur ante summum altare, & infantem, quam mater vlnis gestabat, testem tanti beneficij, saluam ac incolumem populo exhibent conspicendam.

dam. Posteaquam autem Sacerdote sacris operante, ad offertorium ventum esset, assurgunt omnes pariter, & septem ad hoc delectis virginibus, quæ eos accensis cereis decore antecedeabant ordine, aram, impositis muneribus, votum exoluentes, circumeunt, reliquumque temporis, genibus prouoluti ibidem loci insumunt in Dei laudibus: & delictis suis expiati, cœlesti (fremetibus licet Prædicantibus) mensæ accumbunt. Secus euenit cum saminæ huius consobrina, quæ non minus in rebus desperatis diuinum experta fuerat auxilium. Annum circiter hydropisi laborans decubuerat; & causa recuperandæ valetudinis tentarat omnia: sed cum medicorum iudicio, spei pristinæ valetudinis nihil esset reliquum, frustra que hæreticorum hunc in finem, à Prædicantibus pro concione sollicitatæ fuissent preces: ægrum morbo animum subiit diuina vis Ecclesiæ Collegij nostri. Voto igitur se obstringit, vbi conualuerit, grati animi significatione se eam frequentaturam. Nec spes irrita fuit. Quæ enim tunc lecto affixa, non nisi aliorum adminiculo moueri loco posset, morbo, post emissum votum paulatim remittente, breui plane conualuit. Venit igitur cum præfata consobrina sua eodem tempore, publicèque cum eadem & voce, ac iisdem cerimonijs, Dei in se factum miraculum contestata est. Sed ob respectum hæreticorum, vt gloriam, participatione mysteriorum, Deo daret, amplius non redijt. Tamen id in cassum nõ abiit, siquidè, quod vitio eius saluti ipsius non profuit, profuit ad animæ incolumitatem non paucis alijs, qui vel dubij ex hoc confirmati, vel planè hæretici, attoniti huius rei nouitate, ad religionem

reuocati sunt. Per idem tempus Catholica femina morbo ambas habens obstructas aures, earum vt recuperaret vsum, votum Deo obtulit. Mirum dictu, voto nuncupato, extemplo aurem sibi vtramque aperiri sensit. Indicem igitur tanti miraculi esse voluit caput, ex cera affabre effictum. Placet hic adnectere, quod hoc anno accidit in Parsdorffensi Parochia nostra. Hic erat inquilinus, qui insarabili oppressus morbo decumbens, non aliud quam vitæ suæ finem expectabat. Rebus igitur extremum deploratis, sermonibus vnus è nostris in spem contra spem erigitur, & ad diuina, cum humana nihil prodesse, nostri consilio conuertit animum. Nec spes eum sefellit, vitæ enim maculis sacra confessione absterfis, & sanctissimo refectus Eucharistiæ Sacramento, votum fecit D. Nicolao, templi illius patrono; nimirum se duas candelas cereas, in honorem venerabilis Sacramenti, ibidem oblaturum, alteram quæ æquet longitudinem corporis, alteram quæ hydropisi tumescentem ambiat ventrem. Vouit, redditoque voto, illico tumor remittere cœpit, viresque affectis redire membris, donec breui ita conualesceret, vt iam valens ac vegetus, Deo ac S. Nicolao patrono, cunctis qui eum antea norant attonitis, suam acceptam ferat sospitatem. Sequitur aliud genere dispar, euidentia par. Mense Augusto, graue ac periculosum toti ciuitati de nocte exortum est incendium, adeoque nemine aduertente, domum illam totam, vnde prodijt, voracibus inuoluit flammis, vt patri, matriquefamilias strepitu excitationis vix tantum daretur spatium, quo nudi
 vltimum

ultimum vitæ euasuri discrimen, è lecto exi-
lientes, per cubiculi fenestram in plateam se de-
mitterent: inde vicinas ædes, easque (cælo e-
tiam summe tranquillo) breui redegit in cine-
res. Sed ne quis ambigeret, Deo hunc locum
peculiariter curæ esse, non modo, pro sua in nos
clementia, tum grauiores cohibuit ventos, sed
etiam vigilibus tam in arce, quam in ciuitate,
in vtramque aurem profundè stertentibus, ip-
se se fidum, ac peruigilem huius loci custodem
esse, hoc exemplo singulis contestatum vo-
luit. Nam, quod mirum dictu est, nobis, quot-
quot in Collegio eramus, dormientibus, nul-
loque hominum in turri templi nostri existen-
te, campanarum nostrarum signo, oppressos so-
pore ciues, excitates incendij admonuit. Illis
autem, Deo sic permittente, non incendij, sed
alijs de causis id fieri opinantibus, somno si-
ne omni prorsus sollicitudine denuo indul-
gentes, Dei vocem suis auribus insonantem,
flocci penderunt. Quanto autem id postmo-
dum suo dolore, tanta omnium nostrorum
factum est laude, ac commendatione. Nam
cum hora & amplius, à signo campanis no-
stris edito, aliunde præsentis admonerentur pe-
riculi, accursum ac laboratum est ab ijs stre-
nuè: igneque tandem restincto, nostrum in-
ciues studium omnes pariter, etiam qui ante-
hac hostes nobis essent infensissimi, in cælum
laudibus sustulerunt. Iesuitis, aiebant (etiam
Prædicantibus eorum audientibus) de nobis
cura est; ipsi, nobis dormientibus, pro for-
tunis ac incolumitate nostra, insomnes du-
cunt noctes. Quibus nos benè monentibus
fi

si obsecuti fuiffemus, nequaquam eo deuen-
 tum effer calamitatis, fed falua forent nobis
 noftra omnia; imo id quod nobis reliquū effer, ipsis
 poft Deum, veluti Patribus patriæ adfcribendum
 confemus. Sonuiffe autem eo tempore campanas
 noftras, idque non femel, fed fæpius, nihil effer
 dubij; audierunt enim tam Catholici quàm hære-
 tici, prope ac longius à Collegio diftantes, idque
 tam intra quàm extra mænia, imo etiam in Hanf-
 dorffeni pago. Id vero quod diuinitus factum
 effer, nobis conftantiffime à ciuibus adfcribi, autho-
 re Deo illud fieri arbitramur; fi quidem ea re
 non parum quorundam nobis conciliati, ac fa-
 ne plurimum deuincti alieni maleuolorum funt
 animi. Francifcani conuentuales Monachi ha-
 buerunt hic Glacij duo monafteria, alterum intra
 ciuitatem, alterum in fuburbio. Illud effer fundi-
 tus à ciuibus olim euerfum; in eum locum, ne ali-
 quod eius appareret veftigium, altas extruxe-
 runt ædes; hoc fimiliter dirutum, nihilque de
 templo, quàm Chorus relictus. Locum Mona-
 fterij ac templi, demolitione facta, comutarunt in
 fuorum feptulturam. Venerunt igitur hac æltate
 dicti Monachi, repetentes Monafteria, cum ad-
 iunctis tam mobilibus, quàm immobilibus bo-
 nis, utpote prædio, fylua, fluminibus, pratis, ac
 cenfu perpetuo, nec non pecuniæ fuma duo-
 rum circiter millium. Et quia toto eo tempore,
 tribus videlicet menfibus, quo hic caufam dice-
 bant, nobifcum cibum fumerent, mirum effer
 quàm hæc noftra Francifcanis Patribus impenfa
 charitas, Hæreticos contra nos concitauit. Po-
 ftridie Simonis & Iudæ, profectus effer Secretarius
 huius Comitatus vna cum Catholicis facerdoti-
 bus

bus in vicina oppida, eos in Prædicantium locum, iussu ac autoritate Cæsaris, suffecturus; quæ res licet nondum suum, vti sperabamus, sortita sit finem, tamen Prædicantibus huius civitatis authoribus, hæreticorum in nos vehementius, quam vnquam antea succendit animos. Quare cum triduo post duo peregrini Poloni, ex Vrbe & Laureto redeuntes, hac transirent, ac hæreticorum templum (Catholicum arbitrabantur) Ministro concionante ingrederentur, flecterentque genua, signo crucis facto, oraturi: ecce subito exclamant feminæ; Actum est; iam nobis à Iesuitis templum eripitur. Fit tumultus, ac singulis è templo fuga prolabantibus, egrediuntur & duo illi peregrini, rei novitate attoniti. Foris constitutos, Senatorum filij ac filia, alijque promiscuè ytriusque sexus, hostiliter inuadunt, nec in eos sæuire desistunt, nisi eorum vno, & lapidibus & alijs crudeliter intentatis verberibus, sapius prostrato, ac tandem è civitate eieceto, & seminece in agro relicto. Non defuerunt è civibus, qui durante tumultu, furentem plebeculam ad cædem Nostrorum, omniumque Catholicorum (quos tunc in concione nostri templi simul esse vociferabantur) impellerent, factumque fuisset, si peregrini illi, dum in eos sæuiretur, in templum se recepissent nostrum. Sed Deo pro sua clementia nos, Catholicosque nostros protegente, dum alio quam ad Nos, sanctissimus Martyr, Deo duce concederet, conatus cædis ac minarum in nos spirantium, redacti sunt in nihilum. Tandem sedato tumultu, ad Martyrem perquirendum, sub horam pomeridianam tres egressi sunt Catholici, ac fractis cervicibus, multo labore

re

re repertum, penitus elinguem, nec non sanguine madentem, in proximum intulerunt pagi tuguriolum. Vbi Rectoris monitu à chirurgis, quos Senatus ad eum curandum miserat, uisitatus est, illisque abeuntibus, & accepta extrema Vnctione à sacerdote nostro, gloriosus Martyr in vigilia omnium sanctorum, pro Christi fide gloriose occumbens, inter nonam & decimam noctis euolauit in cælum. Vicesima tertia eiusdem Mensis solenni funebri pompa, praesentibus & comitantibus (magno animorum motu) Primate ciuitatis, alijsque è Senatu, magnaue ciuium frequentia, eum in nostrum intulimus templum: vbi ei, ritu consueto Martyrum, parentatum est. Reuerendissimus Wratislauiensis Episcopus, non desinit Collegium varijs eleemosynis subleuare. Angustia denique nostri Collegij, si vnquam, certe hoc anno plurimum sunt dilatatae. Ambitu enim ad solum deiecto, area pulcherrima à templo, versus ciuitatis mœnia aperta est. Accesserunt & in eum locum, vbi vetus Monachorum aliquando fuit dormitorium, cum hypocausto quinque noua cubicula. Similiter in inferiore contignatione totidem alia cum hypocausto; ac contignatio tertia facta sub recto, habens sex cubicula. Murus etiam ad radicem montis, penes scholas, pro Collegeij clausura, in magnam erectus est altitudinem.

COLLE-

COLLEGIUM CLA-
GENFVRTENSE.

COLLEGIJ huius initia (cuius absolu-
ta possessio nobis, sub finem anni huius mil-
lesimi sexcentissimi quarti, die vndecima De-
cembris, per Serenissimi Commissarios est tra-
dita) etsi difficiliora, quam prima fronte vi-
debantur, fuerint: iam tamen, Deo bene pro-
pitio, magna ex parte superatis remoris &
obstaculis, quæ hostis humani generis, loci
huius conuersioni & saluti inuidens, obiece-
rat, in tranquilliore statu sunt constituta. Ob-
ierunt hoc anno in Oberndorffensi Residen-
tia duo, Pater Laurentius Bruycherius, eius lo-
ci superior, qui in laboribus variis, & fun-
ctionibus Societatis diu versatus, & quatuor
votorum Professus, insigni sua virtute ac in-
dustria, omnium commendationem promeruit.
Alter P. Andreas Rosmanus, vir magnæ spei
propter linguarum peritiam, & alia dona
quibus abundabat. Porro vt Collegij huius
exordia melius cognoscantur, operæ pretium
est ea vberius explicare. Vt hæctenus Serenissi-
mus Ferdinandus Archidux, zelo ductus in-
staurandæ fidei Catholicæ in suis prouincijs,
Styria & Carniola, sapienter æque ac strenue
laborauit, sic deinceps Carynthiam, quæ so-
la ab hæresi vindicanda remanserat, (resisten-
te non parum Principis pientissimi studiis, eius
Metropoli munitissima ciuitate Clagenfurt) ex-
purgare penitus est aggressus. Annis itaque
superioribus,

superioribus, posito reformationis fundamento, statuit Collegium Societatis ibidem erigere: quo loci eius incolæ plenius in fide erudirentur, ac in pietatis officijs continerentur, firmarenturque. Pio principis proposito dispositio diuina fauit. Nam eodem fere tempore, Oberndorfense Cænobium, quatuor ab ea ciuitate milliariibus distans, morte Præpositi, ac paucissimorum Religiosorum habitatione, pænè desertum, Societati commodum fore iudicans, id ei autoritate sedis Apostolicæ tradere constituit. Peractis igitur ijs, quæ huic negotio videbantur necessaria, vicesima nona Iulij, millesimo sexcenteso tertio, eius Monasterij temporalium rerum possessionem pleno iure nostris tradidit; dein anno subsequente decima sexta Mensis eiusdem, Societatem in spiritualium, ac totius dominij realem, actualemque possessionem, Bullarum Pontificiarum autoritate accedente, immisit. Venerat ad hunc actum concelebrandum & expediendum, Illustrissimus ac Reuerendissimus Comes à Portia, sedis Apostolicæ legatus, qui die prædicto, solenni cerimonia Reuerendum P. Prouincialem sinistrum latus sibi cingentem (dextrum Reuerendissimus Episcopus Secouiensis cingebat) antecedentibus residuis loci huius Religiosis, subsequentibus Serenissimi Commissarijs cum aliquot nostris Patribus, ac omnibus huic monasterio subiectis Parochis, ad valuas templi perduxit; ibique traditis ei de more clauibus, manu eius prehensa, in templi interiora induxit; verbisque ad eam rem accommodatis, templi ac rerum spiritualium potestatem, suæ Sanctitatis nomine tradidit. Processum dein ad Altare maius, vbi ad

dextrum

dextrum altaris cornu in editiore loco confidens, Bullis Pontificijs prolatis, eas coram vniuersa tam Ecclesiasticorum, quam secularium, subditorum multitudine, cuidam à secretis porrexit legendas: quibus integrè perlectis, cuidam è sacerdotibus, patria lingua, quo ad omnium notitiam intelligentiamque peruenirent, summa earum capita mandauit proponi. Discessum deinde ad subditorum iuramentum excipiendum. Ibi Reuerendissimus Secouiensis, oratione graui ad adstantem multitudinem habita, rursus voluntate suæ Sanctitatis & Serenitatis declarat. Iuramento peracto à subditis, & data R. P. Prouinciali fidelitatis obside dextera, domum gratulabundi recessere. Res tota per notarium Illustrissimi Nuntij literis consignata, ac eius manu & sigillo munita, ad perpetuum testimonium ac munimentum apud nos asseruatur. Assignatis igitur in hunc modum & stabilitis redditibus, qui futuro Collegio inferuient, Serenissimus Princeps eius quamprimum erigendi cupiditate succensus, fabricam quandam pro hæreticorum Prædicantibus, in dicta ciuitate Clagenfurt, Prouincialiū ciuiumque sumptibus sub hospitalis speciei extructam, ac postea fisco Principis, cum adiuncto sibi templo profano, iure traditam, pro Collegio nostris attribuere in animum induxit: quod & sine mora præstitisset, nisi varia se obiecissent impedimenta. Porro illud in ea fabrica admirandum, quod homines illi rerum futurarum penitus ignari, nescio an prouidentia diuina ducti, sic eam disposuerint, & aptauerint, vt omnino speciem Collegij Societatis præ se ferre videatur; celebrequæ sit in ore omnium, qui eam lustraturi ingrediuntur,

grediuntur,

grediuntur, eos non pro vlllo alio quam pro le-
 suitis hanc fabricam erexisse. Templum porro,
 quod & picturarum nitore, & formæ venusta-
 tate ac magnificentia, nescio an vlli in Caryn-
 thia sit secundum, ita nostris vsibus est accom-
 modatum, vt vix vllum in hac nostra Prouin-
 cia. Adificarunt id supra dicti ciues, & Prouin-
 ciales hæretici (quod perrarum apud homines
 huius farinae) & in eo Altare magnificum, sum-
 ptu non contemnendo, etexerunt. Stuporem in-
 cussit Cathedra artificiose elaborata, Dominis
 Commissariis, quin & omnibus qui in eam ocu-
 los conijciunt, quod in ea opere cælatorio supra
 verticem concionatoris, insigne Societatis no-
 stræ sit insculptum; coniectum ab ijs illam Ca-
 thedram, non pro hæreticis blateronibus, sed
 pro ijs, qui eo gaudent nomine, Deum iam an-
 te destinasse: atque ita inter rara, & vix vnquam
 hætenus audita illud numerandum, quod hæc
 tota fabrica ab hæreticis, pro hæreticis ædifica-
 ta, Societatis hominibus, mirabili Dei dispo-
 sitione & prouidentia, demum cesserit. Profectus
 eo fuerat superioribus mensibus, rogatu Serenif-
 simi, reformationis, causa reuerendissimus Epif-
 copus Secouiensis, vna cum duobus Commissa-
 rijs, Illustrissimo ac Gener. Comite Nagarola, su-
 premo huius prouinciæ Capitano, & Domino
 Startmanno Cingel eiusdem Vicario, & ad vr-
 bem quidem admissus est, toruis tamen oculis, ac
 turbulentis ciuium concursibus; sed frendere
 licuit, non frangere inuictum Reuerendissimi a-
 nimum. Sæpius ab eo habitæ conciones, fructu
 supra spem vberiore: actum cum ciuibus, & in
 primo statim congressu tres proscripti, ac postera
 die

die ante solis occasum ciuitatem deserere, tum ex
suæ Serenitatis Prouincijs excedere sunt coacti.
Alij pauci, qui cum illis ad sanam mentem re-
dire noluerunt, idem iudicium postea subiere:
cum reliquis deinceps mitius transactum. Nam
hæresin abiurarunt, & præuia confessione ab ea
absoluti, Ecclesiæ gremio sunt restituti. Non
multo post Reuerendissimus per Principem à Su-
perioribus, ex nostris Patribus vnum, cui con-
cionatoris munus traderet, instanter petiit. Iu-
stæ petitioni Principis, ac Præsulis postea satisfac-
tum. Interea magnum erat apud Reuerendissi-
mum, & ciues ipsos nostrorum desiderium. Nam
eis sæpius insinuerat Reuerendissimus, quin &
pro concione non semel dixerat, quam vtile
sit futurum ciuitati, si in ea Societatis Colle-
gium erigeretur pro iuuentutis institutione;
quàm felices cuiuscunque conditionis personæ,
dum in suis necessitatibus nostrorum consilio,
auxilioque frui liceret; qui nullo facto discrimi-
ne, in captiuos, pauperes, ægrotos, qua-
cunque charitatis opera tam benignè soleant
exercere. Cum igitur eo noster appulisset pri-
die festi corporis Christi, credi vix potest, quan-
to cum gaudio tam diu exoptatum exceperit
Reuerendissimus, & quantum postea ex eius
dexteritate, ac industria in populo instituendo
sit recreatus. Ipso corporis Christi die sacro, so-
lenni ritu instituta est processio, in qua populi
frequentia, ac primitiæ pietatis ciuium conuer-
forum, ipsiusque processionis celebritas in vrbe
ab annis quadraginta duobus intermissa, non
paucis lacrymas consolationis excussit. Eo tem-
pore Reuerendissimus pedum debilitate impe-

ditus fuit, quo minus venerabile Sacramentum circumferret: id tamen extra fores templi detulit, & præuia benedictione, Parocho gestandum tradidit. Maxima cum alacritate ac deuotione (quod multis stupori fuit) præcessere venerabile Sacramentum variæ tribus, nouis vexillis distinctæ, inter quæ longe pulcherrimum fuit illud, quod Magistratus pro se curauerat. Ex vna parte sanctissimæ Trinitatis; ex altera, Ecclesiæ patroni S. Ægidij, imaginibus insigne. In plebe ac opificibus non defuit suus feruor. Nam vel noua vexilla plerique sibi pararunt, vel ob temporis angustias & pictorum penuriam, aliunde commodatis vsi sunt. Vexilla sequebantur (quod in ea ciuitate mirum visum est) octoginta virgines, vrbe tota selectæ, coronis redimitæ. Hinc ordo studiosorum, & symphonia percelebris; deinde Sacerdotes varij, ex locis vicinis inuitati; post Clerum Parochus, sub vmbella gestans venerabile Sacramentum, comitantibus hinc inde solennis sacri ministris, ac decenti ciuium armatorum custodia. Propius sequebantur Illustris D. Capitaneus prouinciæ, & eiusdem vice-Dominus, fertis roseis coronati. Post hos subsequutus Consul & Iudex; inter quos medius ibat noster; deinde facibus accensis reliqui viri consulares. Agmen claudebat ingens ciuium, & rusticorum turba; adhæc totam ciuitatem complebat festiuus campanarum sonus, & sacrorum hymnorum deuota melodia: vbique thuris & florum fragrantia, populi gaudium & exultatio. Denique licet hæc Processionum solennitas tam diu exularit, priscorum tamen Germanorum redolebat pietatem. Ideo mirati Domini Commissarij, populum

pulum educatum in hæresi, ad sacras cærimo-
nias se tam piè componere, vix lacrymas contine-
bant; ipse etiam Reuerendissimus peracta Pro-
cessione, multis inter loquendum præ gaudio
lacrymis, hanc ciuium pietatem ac zelum sum-
mopere commendauit. Et hæc mutatio dexteræ
Excelsi: hoc enim post multorum preces, concio-
nes, ac labores assiduos, tandem dedit incre-
mentum Deus, vt, quam populus obcæcatus ab-
horrebat fidem, eam nunc sincere amplectatur
& colat, sacramenta frequentet, & concionibus
adesse pro delicijs reputet. Nam constat in mul-
tis tantam fuisse audiendarum concionum cupi-
ditatem, vt inter alias, nobiles quædam matronæ
in hæresi nutantes, fortè respectu metuque præ-
peditæ, in habitu vulgari Slauonicarum rustica-
rum eas occultè frequentarint. Quamuis autem
Reuerendissimus ante nostri Patris aduentum,
multum desudarit in concionibus habendis ad
populum, tamen eo præsentem nullis precibus po-
tuit adigi, vt Cathedram conscenderet, affirmans
se vbique locorum hoc muneris Societati sem-
per detulisse, ac deferre velle; quin etiam si esset
in conscensu Cathedræ, tamen audiens ex No-
stris adesse concionatorem, se paratum fore loco
cedere. Quibus dictis fidem fecit euentus. Nam
virgere etiam atque etiam concionatorem no-
strum non destitit, donec Ecclesiastæ munere
funderetur. Noster igitur prima Dominica post
festum corporis Christi, cathedra in sollemniter
conscendit. Adfuere viri primarij, ac imprimis
ipse Reuerendissimus, qui nunquam passus est, se
absente, haberi concionem, vel etiam pomeridia-
nam lectionem Catecheseos, nec sine præuia, spe-

stante populo data Episcopali benedictione. Quod si per infirmitatem non licuit, iussit ex suis primarios Sacerdotes adesse, potissimum vero lectioni Catechisticae, cuius habendae modum obseruarent, quem per totam suam diæcesim institueret: quod re ipsa praestitit. Dicitur vix potest, quantum vel minima occasione data, coram vniuerso Magistratu laudarit Societatis institutum, quantum eius munia commendarit, asserens fore, vt ciuitas iis studijs nobilitetur; praecleara iuuentute floreat, ab exteris populis celebretur, rebus omnibus & commercijs affluat, atque his medijs ciues locupletentur, maioremque cum vicinis populis contrahant beneuolentiã; denique Societatis Collegium ciuibus asylum fore tutissimum. Plura saepius in hanc sententiam Praesul pijsimus; quibus Magistratus non mediocriter commotus, quantum sibi per Prouinciales (quibus immediate subest ciuitas) licebit, sancta fide pollicitus est, futuram sibi curam Societatem. Pridie sui discessus vniuersum Senatum inuitauit, ei valedicturus; vbi inter alia colloquia, Patrem nostrum conuiuij sponsum esse saepius acclamauit, in cuius gratiam omnis apparatus fieret, multa subdens in Societatis commendationem. Cui, peracto conuiuij, Consul, dein Iudex proluxa oratione, totius Magistratus ciuiumque nomine, responderunt, se tot tantisque meritis in perpetuum Reuerendissimae S. Dominationi adstrictos fore, ac vniuersae Societati. Contentos insuper concionatore suo, quem citius habere peroptassent: multos enim conciuies suos, qui fidei causa patriam & penates deseruerant, concionibus habitis,

habitis retineri facile potuisse. Non multò post, nostri Patris consilio, Parochus solennem processionem ad templum D. Ruperti, sat longè ab vrbe indixit ciuibus. Conuenere multi, quorum erat tripartitus chorus; primus Litaniarum; alter inter ciues deuoti concentus Germanici, quibus præcinebat Noster; tertius mulierum; horum omnium deuota melodia ciuitas personabat. In reditu quoque probata est eorum deuotio, & sine rustico respectu in eadem constantia. Nam cum timeretur, ne procedendo per urbem ciues respondere verecundarentur, ideoque Noster fingeret velle se subtrahere; fortiter restiterunt ciues dicendo; Nisi, Pater, Reuerentiam Vestram nostri pudeat, equidem nos Vestræ R. minimè pudet: quare lubens nobis ad Dei gloriam præcinere pergat, nobis respondere est gratissimum. Hic itaque eorum zelus & deuotio, mirum quantam in animis eorum, qui ob verecundiam Processioni se non adiunxerant, commouit deuotionem. Hic perstringere libet, quod de quodam Prædicante plures viri consulares, occasione huius Processionis in mentem reuocarunt, certa que fide confirmarunt. Is ante paucos annos inuitarat populum Clagenfurtensem ad eundem locum, in derisum nostræ religionis processionem fingens, & quo plures secum traaheret, ac maius odium in ritus sacros concitaret, pollicitus est se velle dæmonem (cuius instinctu Catholici suas processiones, ac Sanctorum inuocationes peragerent) visibili specie exhibere. Populus curiositate impulsus,

numerosior adfuit. Itaque prædicans insul-
 sum sermonem exorsus, post multa in sacras
 cærimonias conuitia, scatulam protulit, ex
 qua volatile quiddam emittens, id dæmonem
 esse affirmabat: vix ea locutus, en in opposi-
 tam arborem euolauit dæmon ille, & cum
 cantillare cœpisset (erat enim auicula) risum
 & cachinnos omnibus mouit: & profecto im-
 postor ille egregiè se illudendum, & exhibilan-
 dum vniuersæ multitudini propinasset, nisi statim
 suas fraudes fucō ac mendacijs, ineptè apud sim-
 plicem plebem contexisset. Sed hæc hæctenus,
 fere alijs communia. Iam Nostra breuiter per-
 stringamus. Negotium religionis in dies promo-
 uetur, ac imprimis ciuium progressus in exerci-
 tijs pietatis. Conciones ad populum frequentes
 habentur, conuersatione & alijs Societatis nostræ
 consuetis exercitijs nulla ratione omissis, ex qui-
 bus quantus in dies singulos fructus promanet,
 melius ij, ad quos laborum nostrorum pars ali-
 qua deriuatur, persentiscūt. Certè quidam stimu-
 lis conscientia agitatus, quos ex frequenti con-
 cionū auditu accepit, & iam prope ad desperatio-
 nis scopulū allisus, hoc salutare inijt consiliū, vt
 è vestigio nostrum adierit, hæresim abiurarit, &
 facta confessione generali, veram pacem con-
 scientia nactus fuerit. Inter alios quoque con-
 concionum fructus, hic est non postremus, quod
 auditorium magis ac magis in dies crescat: &
 cum pomeridiano tempore ad lectionem Cate-
 chisticam, in initio vix compareret quadraginta,
 nunc eius auditorium vix matutinae concioni dis-
 simile videatur. Non desunt quoque frequentes
 occasiones agendi cum Prouincialibus, eorum-
 que

que familijs. Et licet ijs haftenus Iesuitæ inuisi fuerint; iã tamen mansuetiores facti, studio ciues aliquos instruunt, quos adeant sub alio prætextu dum nostri adsunt, vt hac ratione Iesuitarum consuetudine fruantur, & eorum familiarem agendi modum perspiciant. Suspensa inrerea fuerat quorundam maleuolentia, contra Serenissimi voluntatem, noui templi consecratio; vnde factum, vt licet eiusdem Serenissimi iussu nostrorum cuidam habitatio in supra dicta fabrica fuerit assignata: in templo tamen nec verba ad populum haberi, nec alia diuina officia peragi potuerint. Demum tamen & hoc impedimento superato, vltima Nouembris die S. Andreae sacra, in maxima populi frequentia, solenni cum cærimonia & apparatu, ab Reuerendissimo Suffraganeo Gurcensi, in honorem DD. Apostolorum Petri & Pauli (hos enim Serenissimus, vti Societatis nostræ patronos, nominarat) est consecratum. Frendebant super ea re quidam hæreticorum, quibus clementia Serenissimi (si forte ad saniores mentem redeant) aliquid temporis ad commorandum in Prouincia, indulgit; & cum plura nequirent, seu inuidiæ seu odij, quo erga nos feruntur, feruore accensi, in lacrymas resoluebantur. Quo vero magis isti inuidia æstuebant, hoc magis Catholici triumphabant, & exultabant. Mirum dictu, quantopere etiam ex omnibus vrbs partibus, audito campanarum sonitu, (quas pridie Reuerendissimus consecrarat) ad templum fuerit accursus; nec accursu modo, sed vsque ad Cærimoniarum omnium, quæ ad multas horas protractæ, sine constâtissimè ac deuotissimè expectatum. Illud silentio non est inuoluendum,

quod cum die insequente ante auroram, quidam è nostris reditum in Oberndorff maturans, eò accessisset, vt diuinum officium, foribus templi clausis, perageret: aliquot è feminis ad valuas templi præstolantes reperit. Causa quæsitâ, cognouit eas orandi gratia eò confluisse; iubet ergo templum referari; plures illico adsunt; ita vt ad finem sacri (licet ære campano nullum signum datum) magno numero homines vtriusque sexus in templo fuerint reperti. Neque prætereundus est Serenissimæ Mariæ matris erga hanc nouam Ecclesiam Clagenfurtensem, quantum erga nullam aliam, ipsa etiam Serenissima teste, verè maternus amor, liberalitas & munificentiâ. Caruerat illa omni prorsus ornatu Ecclesiastico, adeo vt ad ipsum Dedicacionis diem, emendicato habitu fuerit exornanda. Sed succurrit eius inopiæ Serenissima, munere Principe digno. Nam præter complures albas, Corporalia & Pallas, Antipendia aliquot magni pretij, Casulas, quoque duodecim, nescio an materiæ vel formæ præstantia superiores, largissimè est elargita. Addenda hic ad extremum noui Collegij in nos collata possessio: quæ vt postrema tempore (hodie namque, hoc est vndecimo Decembris, per Serenissimi Commissarios, coram Consule vrbis, & aliquot è Senatu, eiusdem Serenissimi nomine & autoritate est nobis tradita) sic merito pestremum locum sibi vindicare videtur. Illud in ea traditione accidit notabile, quod cum in area Hospitalis (cuius ea omnia, quæ quadrangulo includuntur, in nostram

stram

stram potestatem deuenere) ante fores templi Illustrissimus Comes , sermone præuio claues Patri Rectori in manus dedisset , & is pro laboribus in ea commissione impensis , illi cum primis , deinde eius Sociis , gratias agere ordiretur , signum incendij in turri ciuitatis datum , & iterum iterumque ingeminatum , quasi tota ciuitas in flammis esset ; sic Consul officij causa se proripit , famuli DD. Commissariorum partim ad diuersa loca , vbi incendium foret , exploratum missi , partim suo-pte nutu disperguntur , solis pænè DD. Commissarijs cum tribus è nostris relictis. Cognitum postea , densiorem fumum ex camino cuiusdam ciuis , nescio an scintilla aliqua subuolante , prodeuntem , causam vigili signi dandi præbuisse. Sic res tota in fumum abiit , licet multi multa inde ominari non desinunt. Illustrissimus deinde Comes in nouo templo nostro altare , (vnicum enim illic tantum est) in honorem Beatæ Virginis erigendum suscepit. In nouo proinde Collegio , inhabitandi initium datum. Hæc Collegij Clagenfurtensis initia , quæ maioribus in dies incrementis stabilita , toti Prouinciæ non mediocriter sperantur profutura.

D O M V S

D O M V S P R O B A -
T I O N I S B R V N E N S I S .

PESTILENTIA (quæ hoc anno grauitè ciuitatè afflixit) illæsi omnes Dei beneficio perstitimus, tamen nunquam periculi vitandi causa, siue à confessionibus omnium, promiscuè ad ædem sacram aduentantium, excipiendis; siue à sacrosancto Dominici Corporis epulo penè quotidie ministrando (multis videlicet contagionis metus, ad diuina mysteria frequentanda, calcare addiderat) cessatum fuerit; nec ferè quicquam eorum intermissum, quæ nostra Societas iuxta suum institutum, in salutem proximorum impendere solet, cum nullum subest eiusmodi periculum: vt vere dici possit, nullo nos humano præsidio, sola Dei præpotentis ope, inter tot pericula tutos extitisse. Habitæ sunt igitur non minus hoc, quàm reliquo anni tempore, singulis Dominicis ac festis diebus, binè ad populum conciones, Germanica, Boëmica: partimque his, partim priuatis congressibus, aspirante pijs conatibus cælesti numine, perfectum est, vt centum octoginta septem varias hæreses, alij Husiticam, Lutheranam alij, nonnulli Piccarditicam, & Anabatisticam abiurarint: triginta nouem Calicis usu relicto, sub altera duntaxat specie, ritu Catholico sacram synaxim perceperint: ducenti & viginti quinque, sincera ac salutari pœnitentia totius vitæ noxas elucrint: multi denique alij siue in fide nutantes confirmati, siue à laxiori viuendi ratione ad meliorem frugem reuocati sint.

In

In his accidere nonnulla præ cæteris memorabilia. Mulier quædam, cum præter sacrilegæ conscientiæ cruciatum, magnas quoque à marito pateretur molestias, funiculum repente, utique à diabolo oblatum ad suspendium, fronte signo S. Crucis munita, & prolatis verbis; Fili David miserere mei, subito iterum amisit. Alia, quæ ob interdictum calicis usum, abstinere profus à Sacramentis ultra biennium, quàm ea more Catholicorum percipere maluit, in graui tandem morbo resipiscens, sacerdotem nostrum accersit; qui peractis ceteris, ad extremum ablutionem de vitreo poculo, ægrotanti de more porrexit: quod vitrum auersata quædam, quæ forte fortuna cum nonnullis vicinis, inuisendi gratia ad ægram venerat, nescio quid submurmurabat; quamobrem perhumaniter admonita à matrefamilias, aut abstineret ab eiusmodi vocibus, aut si mallet, ex aliena domo pedem efferret, abire maluit infelix mulier, euentu longè infelicissimo. Nam proximum molendinum petens, quod ab ea domo vix quinquaginta passibus aberat, dum transit pontem, fallente vestigio, in profundum flumen lapsa, atque vi fluminis sub molæ rotam delata, eiusque impetu (quod fractæ rotæ iactura postea declarauit) miserandum in modum ita obruta ac discerpta est, ut ne corpus quidè illius repertum vnquam, aut conspectum fuerit. Quæ res vicinis omnibus terrori simul, atque admirationi fuit. Iam quod ad conciliationes animorū attinet; ingens multumque, ni mature succursum esset, quæ publicè, quæ priuatim, perniciosum intestinæ simultatis, inter primarios totius Morauia viros, incendium exarserat. Id si non extin-

ctum

ctum penitus, tamen ita sopitum est, vt neque manarit longius, nec in mutuas, quæ formidabantur clades ac damna eruperit. Excursum est aliquoties solennioribus festis ad duo oppida, rogatu duorum Baronum: vbi magno, non ipsorum tantum Dominorum, eorumque familiæ aulicæ; sed oppidanorum omnium fructu laboratum est, excipiendis præsertim confessionibus, & nonnullis, post abiuratam hæresin, in Ecclesiæ gremium restituendis. Repertus senex septuagenarius, Lutherana hæresi ab incunte ætate irretitus, in qua etiam obfirmatus, ad extremum vsque spiritum perseuerasset, nisi aliquoties per quietem quendam, candido vestitum habitu aspexisset, qui partim blanditijs, partim minis senem eo perpulit, vt desertis Lutheranorum castris, ad Catholicos, tutissimum salutis asylum, sese transferret. Fecit igitur, & quidem eo animi sensu, vt inter ipsam detestationem Lutheranae perfidiæ, dolore lacrymas & singultus promouente, formare verba vix potuerit. Cardinalis à Dietrichstain nos frequenter inuisit, sacros ordines in nostro templo confert; continuandæ Collegij fabricæ sumptus suppeditat. Dedit hoc anno taleros octingentos. Suggestum concionatoris eleganti opere, sumptuque non paruo (summam quingentorum talerorum facile excedit) iam pæne perfectum. Scholasticorum licet multi sub initia grassantis pestis, ad loca tutiora concesserint: tamen in ipso extremi temporis articulo, adhuc quadringenti plus minus reperti sunt, nec inter eos pauci, quibus hæc à Musis necessaria diuulsio tam ingrata fuit, vt lacrymas cohibere, quæ Præceptoribus commiserationem mouerent,

mouerent, nequiuerint. Ceterum primam in omnibus laudem tulere Parthenij, siue litteras discendique ardorem spectes, siue frequentem usum sacramentorum, siue corporum voluntariam afflictionem per ieiunia, cilicia, aliasque id genus pœnas susceptas, quorum charitas alienæ quoque saluti profuit. Quidam apud mulierem hæreticam assiduis adhortationibus, urgente simul vi morbi, tantum profecit, vt sacerdotem, cui conscientia maculas aperiret, adduci ad se pateretur. Alius ab altero ægro Sacerdotem rudem & indoctum vocare iussus, non prius fecit, quàm, vt aliquem idoneum accerferet, ab ægroto impetrauit. Nouitius quidã corpore & animo æger, tentationeque contra vocationem pulsatus, cum corporis dolore & morbo ita affligeretur vt periclitaretur etiã de vita: en vides, inquit his verbis ad B. Virginem conceptis, constitutum nunc esse me in periculo: si est ad laudem & gloriam nominis Filij tui, vt in hac Societate viuam & moriar, sanitatem mihi impetra. Promitto enim si sanitati restituar, in ea me esse mansurum. Dixit, & mox melius habuit. fuitque hæc promissio etiam deinceps saluti, vocationique conseruanda. Itum hoc anno ad diuersos pagos & ciuitatis suburbia, in quibus doctrinam Christianam tam minoribus ex instituto, quàm ex occasione maioribus, magno cum fructu suo & aliorum, profuerunt. Peregrinationis vero tempore, quod in vernum tempus incidit, vniuersa quæ acciderunt ad duo capita fere reuocantur, humanitatis nimirum aliorum erga peregrinos nostros, & tolerantia peregrinorum in aduersis. Primum enim non solum nostrorum, ad quos diuerterunt, insignis

gnis

gnis eluxit erga eos charitas fraterna; sed exterorum mira etiam humanitas & liberalitas. Tolerantia vero illud fuerit, quod sæpius non solum pane, sale, & leuissimo potu victitarint, & cubuerint in stramine, paleis, scamno, nuda humo & stabulo fœrenti; sed exprobrationes quoque, calumnias, & irrisiones quam plurimas tam ab hæreticis, quam quibusdam etiam minus bene vel sentientibus, vel cupientibus Catholicis, patientes gaudentesque sustinuerint.

P R O V I N C I A
S V P E R I O R I S G E R -
M A N I Æ.

IN hac Prouincia de Societate numerantur vniuerse septuaginta quinque supra trecentos, qui distributi sūt in quindecim sedes nempe Domum professam vnā Oetinganā: Collegia vndecim, Ingolstadiense, Dilinganum, Monacense, Augustanum, Lucernense, Friburgense, Oenipontanum, Halense, Ratisponense, Bruntrutanium, Constantiense, quibus addenda Probationis domus Landspergensis, Domus Eberspergensis, & Biburgensis Residentia. E Sociorum vero numero sunt Sacerdotes centum nonaginta, Magistri non Sacerdotes viginti tres, ceteri Coadiutores, Nouitij triginta nouem; quot autem quouis loco resident, ex huius anni literis certò colligi non potest. Mortui tres, adscripti ad familiam nostram viginti vnus.

COLLE-